

Vydavateľ :
VÚEPP - ATIS
Trenčianska 55
824 80 Bratislava

Telef. a fax. č.:

Telefón: **07 / 58 243 263**

Fax: **07 / 534 18 151**

e-mail: atis@vuepp.sk

ISBN 80-8058-148-7

ATIS na INTERNETE
www.vuepp.sk/atis/default.htm

© VÚEPP. Bratislava

Odhad výsledkov hospodárenia poľnohospodárskej prvovýroby za rok 1999

Odhad výsledkov hospodárenia (vybraných základných ekonomických ukazovateľov) poľnohospodárskej prvovýroby za rok 1999 sa vykonal z údajov reprezentatívneho výberového súboru Siete testovacích podnikov MP SR (STP MPSR). Do spracovania neboli zaradení súkromne hospodáriaci roľníci. Výberový súbor STP MPSR reprezentuje výrobné, prírodné, ekonomické podmienky a právne formy slovenského poľnohospodárstva.

Odhad výsledkov hospodárenia za rok 1999 je predbežný. Je vypočítaný z údajov, ktoré poskytli poľnohospodárske podniky pred účtovnou závierkou bez audítorského overenia. Preto treba rátať s možnou odchýlkou vymedzenou intervalom spoľahlivosti. Definitívne údaje budú k dispozícii v apríli, resp. máji 2000.

Respondenti, ktorí poskytli údaje, hospodária na 476 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 21,6 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy obhospodarovanej právnickými subjektmi.

Odhadovaná strata poľnohospodárskych podnikov v roku 1999 je 2,2 mld. Sk. Je to o 658 mil. Sk viac, ako bola strata v roku 1998, vykázaná v štatistických výkazoch. Skutočná strata sa pohybuje s 95 %-nou pravdepodobnosťou v intervale od -1,6 do -3,5 mld. Sk.

Zvýšená stratovosť vyplýva z vyššieho poklesu výnosov (-3,5 %) ako nákladov (-2,7 %). Nižšie výnosy boli spôsobené poklesom tržieb (-4,0 %) v dôsledku zníženia nákupných cien a nižšej produkcie. Pokles nákladov spôsobilo zníženie spotreby vstupov, čím sa eliminoval pokračujúci rast ich cien.

Pokles majetku o 5,9 % je spôsobený radikálnejším vyradovaním a nedostatočnou investičnou obnovou.

Výsledok hospodárenia a stagnácia finančného majetku nasvedčujú, že podnikom chýbali hotovostné finančné prostriedky. Napriek tomu v oblasti obchodného styku, vzhľadom na nižšie objemy realizovanej produkcie, sa znížili záväzky po lehote splatnosti (-5,6 %), ako aj pohľadávky po lehote splatnosti (-3,0 %). Celkové záväzky poklesli o 4,1 % v dôsledku vysporiadávania majetkových náležitostí družstiev a značným znížením bankových úverov (12,3 %). I napriek výraznejšiemu poklesu záväzkov naďalej pretrváva prvotná platobná neschopnosť s dvojnásobne vyššími záväzkami ako pohľadávkami.

Vlastné imanie poľnohospodárskych podnikov sa znížilo o 2,7 %. Došlo k ďalšiemu medziročnému úbytku pracovných síl o 5,6 % pri miernom náraste objemu vyplatených miezd (2,3 %).

Doc. Ing. Gejza Blaas, CSc.

riaditeľ VÚEPP

Trh s obilninami

Obilninárstvo, kedysi pýcha slovenského poľnohospodárstva, odvetvie, ktoré bolo pred desaťročím porovnateľné s vyspelými západoeurópskymi pestovateľmi, má dnes problémy. Slovenský trh s obilninami v roku 1999 ovplyvňovali viaceré činitele. Medzi najdôležitejšie patrili nedostatok finančných prostriedkov najmä na výživu a ochranu rastlín. Pretrvávajúcim problémom zostáva speňažovanie obilnín. Zákon o skladiskovom a tovarovom záložnom liste nadobudol účinnosť už v júni 1998 a po prvých skúsenostiach sa očakávalo väčšie využívanie tejto formy predaja. Nákup

obilnín prostredníctvom verejných skladov a tovarových záložných listov bol nepružný. K 31.12.99 zabezpečila Komoditná burza Bratislava (KBB) na nákup obilnín finančné prostriedky od komerčných bánk v celkovej sume 390 mil. Sk, čo je o 31 % viac ako bolo k dispozícii za celý hospodársky rok 1998/99. Z disponibilných zdrojov sa ku koncu roka 1999 použilo iba 336 mil. Sk, t. j. iba 86,2 %. Príčinou bola nedostatočná informovanosť producentov obilnín a obava z 20 % úrokov (z toho 12 % uhrádza štát), ale aj opatrnosť bánk.

Produkcia obilnín najnižšia za posledných 10 rokov

Mimoriadny pokles úrod obilnín bol dôsledkom viacerých nepriaznivých činiteľov. Extrémne mokrá jeseň 1998 spôsobila, že sa nestihla založiť úroda. Na jar 1999 nasledovali škody z topiacich sa snehov, v lete boli záplavy. Súčasne sa prejavili aj dôsledky dlhoročne obmedzovanej výživy a ochrany porastov, ako aj šetrenie na osivách. Tieto všetky aspekty mali vplyv na ponuku a dopyt na trhu s obilninami. Produkcia obilnín v roku 1999 bola najnižšia za posledných desať rokov. Zatiaľ čo

osevné plochy obilnín mali v predchádzajúcich rokoch rastúci trend, v hospodárskom roku 1999/2000 sa v dôsledku nepriaznivých faktorov znížili o 132,5 tis. ha (-15,2 %). Prejavilo sa to na produkcii, ktorá v hospodárskom roku 1999/2000 klesla o 597 tis. ton (-14,5 %) pri priemernej úrode len 3,9 t/ha. Takmer celý výpadok produkcie bol pri ozimných obilninách (pšenica -582,6 tis. t). Produkčné parametre obilnín boli v SR o 16 % nižšie ako je priemer EÚ.

Bilancia obilnín na Slovensku

		Osevná plocha v tis. ha	Úroda v t/ha	Produkcia v tis. t	Celková ponuka v tis. t	Konečné zásoby k 30.6. v tis. t
Pšenica	1998-99	431,7	4,2	1 789,3	2 024,2	338,3
	1999-2000*	297,7	4,1	1 206,7	1 595,0	110,0
	Vývoj v %	-31,0	-2,4	-32,6	-21,2	-67,5
Jačmeň	1998-99	252,9	3,5	875,0	1 056,5	152,1
	1999-2000*	248,7	3,1	760,5	912,6	69,6
	Vývoj v %	-1,7	-11,4	-13,1	-13,6	-54,2
Raž	1998-99	34,4	2,8	96,2	110,7	18,2
	1999-2000*	30,4	2,4	74,2	92,4	8,1
	Vývoj v %	-11,6	-14,3	-22,9	-16,5	-55,5
Kukurica	1998-99	118,2	5,5	637,4	822,1	76,5
	1999-2000*	128,6	5,7	733,7	825,2	153,8
	Vývoj v %	8,8	3,6	15,1	0,4	101,0
Obilniny spolu (vrátane kukurice na zrno)	1998-99	870,4	4,1	3 487,6	4 121,6	607,3
	1999-2000*	737,9	3,9	2 852,3	3 524,6	363,8
	Vývoj v %	-15,2	-4,9	-18,2	-14,5	-40,1

Zdroj: VÚEPP

* konečné zásoby k 30.6.2000 odhad VÚEPP

Nákupné ceny obilnín majú klesajúci trend

Najväčšia nespokojnosť v agrozore vládne s vývojom cien rastlinných komodít. Na druhej strane neustále rastú ceny vstupov do poľnohospodárstva, čo je tendencia trvajúca celé posledné desaťročie. Nákupné ceny obil-

nín od producentov na Slovensku sústavne klesajú už od roku 1996, pričom nákupné ceny potravinárskych obilnín klesajú pomalšie ako nákupné ceny krmných obilnín.

Priemerné nákupné ceny obilnín od producentov za roky 1997-99

v Sk/t

Komodita	1997	1998	1999	Vývoj v % 99/98	Vývoj v % 99/97
Potravinárska pšenica	4 331	4 144	4 044	-2,39	-6,62
Krmna pšenica	4 003	3 027	2 811	-7,12	-29,76
Sladovnícky jačmeň	4 046	3 892	3 680	-5,44	-9,05
Krmny jačmeň	3 988	3 034	2 765	-8,85	-30,65
Potravinárska raž	3 779	3 928	3 882	-1,18	2,73
Krmny ovos	3 765	3 043	2 774	-8,82	-26,32
Priemyselná kukurica	4 141	3 111	2 935	-5,65	-29,12

Zdroj: ATIS

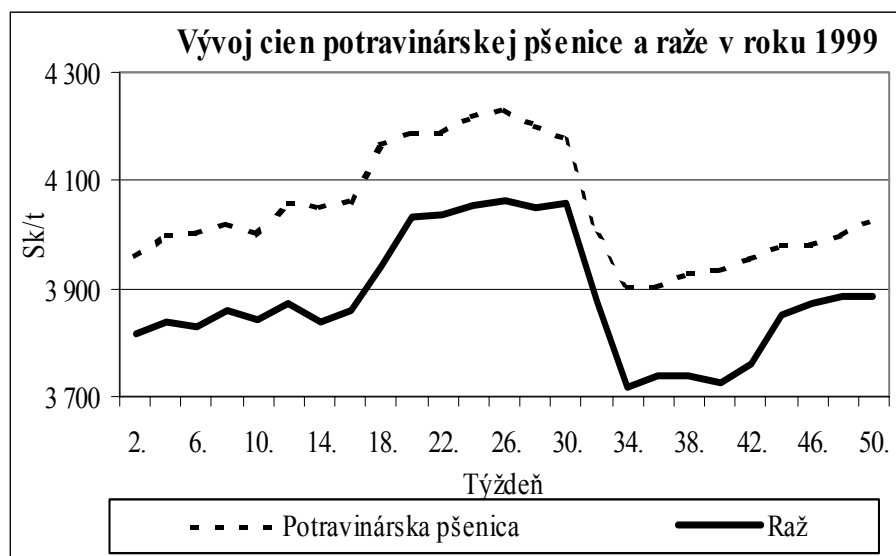
Potravinárske obilniny

V roku 1999 bola ponuka potravinárskych obilnín s vyhovujúcimi parametrami dostatočná, napriek tomu, že na jeseň roku 1998 sa nemohli vykonať všetky jesenné práce, vrátane založenia novej úrody. Najhoršia bola situácia s osevom ozimnej pšenice, ktorej sa zasialo len 62 % a raže 86 % z plánovanej výmery. Trh s obilninami bol doplnený zvýšeným dovozom dotovanej potravinárskej pšenice z Maďarska najmä v závere roka 1998 a v prvých mesiacoch roka 1999. Najvyšší dopyt po kvalitnej

potravinárskej pšenici a raži bol začiatkom roka. Naopak, po žatve je ich každoročný prebytok a cena, zohľadňujúca náklady na skladovanie, klesá.

Z prehľadu priemerných nákupných cien obilnín od producentov vidieť, že ceny potravinárskych obilnín klesajú pomalšie ako krmných. V porovnaní s rokom 1998 priemerná nákupná cena **potravinárskej pšenice** v roku 1999 zaznamenala pokles o 2,4 % na 4 044 Sk/t. Rovnako priemerná producentská

cena **potravinárskej raže** bola v minulom roku nižšia o 1,2 %, ale udržala sa nad úrovňou roku 1997 o 2,8%. Zníženie cien potravinárskych obilnín nespôsobil slabý odbyt, ale zvýšený dovoz dotovanej potravinárskej pšenice z Maďarska a pomerne dobré zásoby na domácom trhu.

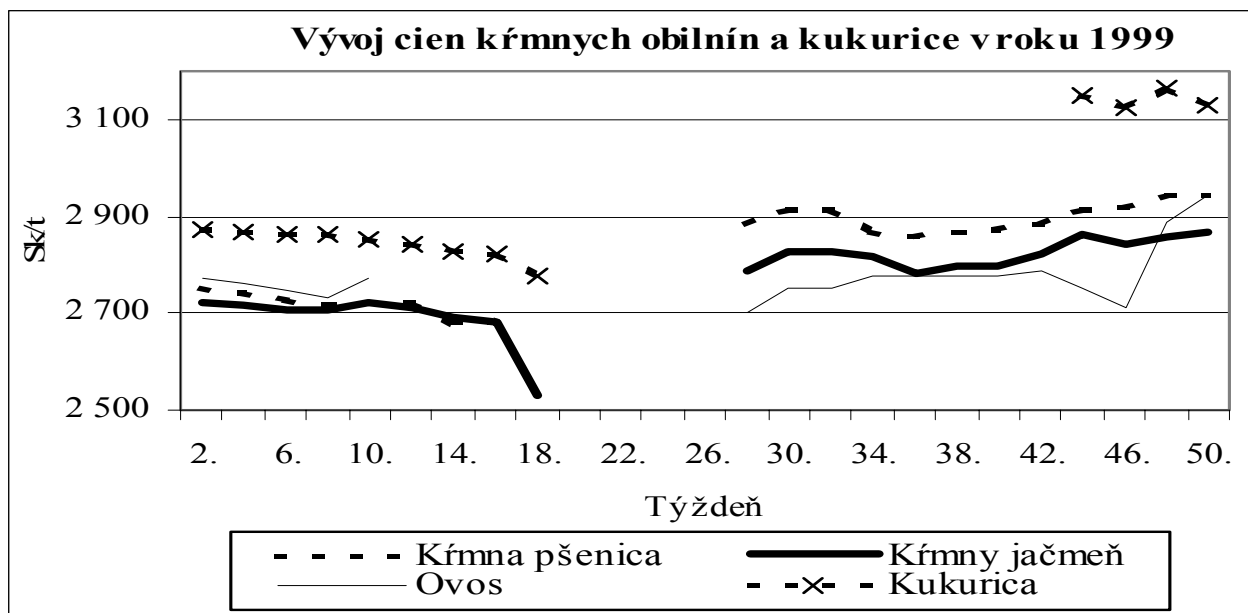

Zdroj: ATIS

Kŕmne obilniny

Pokles cien kŕmnych obilnín bol spôsobený prebytkom na domácom trhu s obilninami. Pretrvávajúce znižovanie stavov hovädzieho dobytku a ošípaných spôsobuje, že trh nedokáže absorbovať ponúkané množstvá kŕmnych obilnín v kŕmnych zmesiach. Pestovatelia produkujú viac obilnín, ako dokážu využiť. Problématický bol nákup kŕmnych obilnín, potrebných na celoročnú produkciu kŕmnych zmesí, ktorý spôsobil najmä nedostatok finančných prostriedkov v celej odbytovej vertikále. Napriek tomu, že ceny kŕmnych obilnín klesli na úroveň spred desiatich rokov, zostala značná časť produkcie u prvovýrobcov. Poľnohospodári pri zvýšených nákladoch na zber predávali kŕmne obilniny za nízke ceny. V roku 1999 bol trh s **kukuricou** celoročne dostatočne zásobený. Zozbieralo sa 98,3 % osiatej plochy, čo bolo

127 tis. ha (o 44 tis. ha viac, ako v roku 1998). Produkcia 710 tis. ton bola v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 251 tis. ton vyššia pri priemernej úrode 5,58 t/ha (+0,05 t/ha). Priemerné nákupné ceny priemyselnej kukurice v roku 1999 v porovnaní s rokom 1998 klesli o 5,65 % na 2 935 Sk/t. V porovnaní s rokom 1998 sme zaznamenali pokles priemernej nákupnej ceny **kŕmnej pšenice** o 7,12 % na 2 811 Sk/t. Ponuka kŕmnej pšenice bola počas celého roka dostatočná. Pri **kŕmnom jačmeni** bola priemerná nákupná cena v roku 1999 o 8,9 % nižšie ako v minulom roku. Ponuka kŕmneho jačmeňa bola počas celého roka dostatočná. V porovnaní s rokom 1998 nákupné ceny **ovsa** zaznamenala pokles o 8,82 % na 2 774 Sk/t).

Zdroj: ATIS

Spotreba obilnín

Domáca spotreba obilnín sa tradične člení na spotrebu v potravinárskom priemysle, spotrebu osív a spotrebu pre kŕmne účely. Zatiaľ čo spotreba obilnín v potravinárskom priemysle sa ako celok nemení, pri jednotlivých obilninách dochádza ku zmenám. Zvyšuje sa spotreba raže na úkor pšenice. V roku 1989 bola spotreba obilnín v hodnote múky 112,1 kg na obyvateľa, v roku 1998 klesla na 104,3 kg. Klesajúci trend pokračoval aj v roku 1999, kedy sa odhaduje ročná spotreba 102,3 kg na obyvateľa.

V porovnaní s rokom 1998 sa znížila len nepatrne (-1,92 %), ale v porovnaní s rokom 1989 je to pokles o 8,7 %. Odporúčané množstvo je v rozpätí 94 - 103 kg. Spotreba v EÚ je 109,7 kg na obyvateľa. Z hľadiska zlepšenia zdravotného stavu obyvateľstva by sa malo konzumovať viac celozrnných, cereálnych produktov a výrobkov z tmavej múky na úkor výrobkov z bielej múky.

Nižšia spotreba kŕmnych obilnín súvisí s pokračujúcim poklesom stavov zvierat.

Zahraničný obchod

V obchodovaní s obilninami sa záporné saldo dosiahlo pri raži, tvrdej pšenici a ovse. Stúpajúce dovozy týchto komodít by mali byť signálom pre domácich producentov, aby sa snažili zamerať pestovanie na sortiment obilnín, ktoré spracovatelia požadujú vo zvýšenej miere.

V porovnaní s minulým rokom sme boli úspešnejší v obchodovaní s jačmeňom. Na

kladnom salde sa najviac podieľa vývoz kukurice v objeme 146 tis. ton, z toho 43,9 % do ČR a vývoz osiva jačmeňa, ktorého sa vyviezlo 150,7 tis. ton, čo je výrazný nárast v porovnaní s rokom 1998. Pozitívny vplyv na saldo zahraničného obchodu s pšenicom malo obmedzenie jej dovozu z Maďarska. Dovoz pšenice v roku 1999 klesol o 44 650 ton (-76,7 %).

Zahraničný obchod s obilninami a kukuricou

v tonách

	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
Pšenica a súraž	58 198	13 548	118 847	105 065	60 649	91 517
z toho: - tvrdá	115	2 055	174	180	59	-1 875
- Ostatná	58 083	11 493	118 673	104 885	60 590	93 392
Raž	1 762	1 840		357	-1 762	-1 483
Jačmeň	557	4 454	36 657	150 702	36 099	146 248
z toho: - na siatie	90	4 447	33	150 665	-57	146 218
Ovos	9	230	936		-9	-230
Kukurica	11 687	6 899	303 400	153 351	291 714	146 452
z toho: - na siatie	2 284	2 057	4 643	3 987	2 359	1 930

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, vlastný prepočet VÚEPP-ATIS

Očakávaný vývoj v roku 2000

Priaznivejšie počasie sa na jeseň 1999 vytvorilo lepšie podmienky na založenie úrody. Napriek tomu podľa monitoringu MP SR sa zasialo z plánovaných plôch len 92,1 % ozimnej pšenice, 98 % raže, ale až 106 % ozimného jačmeňa. V porovnaní s hospodárskym rokom 1998/99 (rok 99/2000 bol neštandardný) stúpili osevné plochy ozimnej pšenice o 4,2 %. Očakávame, že úroda obilnín v roku 2000 bude na úrovni roku 1998. V závislosti od inventarizácie porastov a vývoja počasia nie je predpoklad, že dôjde k oživeniu nákupných cien obilnín.

MP SR schválilo trhový poriadok a zásady pre usmerňovanie trhu s potravinárskou pšenicom, ktorý vstúpil do platnosti od januára 2000. Cieľom opatrení je stabilizácia prvovýrobcov a spracovateľov; ktorí museli často čeliť prudkým výkyvom v odbyte aj v cenách. Pre potravinársku pšenicu je navrhovaná minimálna cena 4 000 Sk/t, pričom platí celková kvóta 600 tisíc ton. Potravinárska pšenica musí dosahovať parametre: 25 % lepku, pádové číslo 200 s a hektolitrovou hmotnosť 750 g/l. Návrh garantovanej ceny, ktorá sa uplatní v prípade Štátneho intervenčného nákupu je o 1000 Sk/t nižšia a ŠFTR by k nemu pristúpil až po uplynutí budúceho hospodárskeho roka, t. j. najskôr od júla 2001. Vyhlásená minimálna cena má šartovací charakter a počnúc septembrom 2000 sa bude každý mesiac zvyšovať o skladovacie náklady a poistné poplatky vo výške 40 Sk/t. Keďže celoročná potreba tejto komodity predstavuje 620 až 650 tisíc ton, je pravdepodobné, že sa ŠIN v roku 2000 sa neuskutoční.

Hovädzí dobytok a hovädzie mäso

Stavy hovädzieho dobytku za 10 rokov nižšie viac ako o polovicu

Vývoj na trhu s hovädzím mäsom mal aj v minulom roku klesajúci trend. Za desaťročné obdobie klesli celkové stavy HD o 57,5 % na 665,1 tis. ks. So zvyšovaním dojivosti kráv dochádza k znižovaniu ich stavov, ktoré klesli v porovnaní s rokom 1990 o 50,1 %. K 31.12.1999 ŠÚ SR eviduje iba 274 tis. ks kráv. Pokles spotreby hovädzieho mäsa, chýbajúce

možnosti odbytu, nízka podpora exportu v porovnaní s krajinami EÚ sú hlavnými príčinami výrazného zníženia stavov hovädzieho dobytku. Nižšie stavy znamenajú pre prvovýrobu aj nižšie tržby z predaja dobytku, ktoré v rámci Slovenska klesli v porovnaní s rokom 1998 o 342,6 mil. Sk.

Zahraničný obchod

V porovnaní s rokom 1998 sa v objemovom hodnotení zhoršili ukazovatele zahraničného obchodu. Vývoz živého HD klesol o 29,3 % (-2 714 t) napriek tomu, že došlo k zvýšeniu kvót na vývoz mladého dobytku. Vďaka poklesu dovozu o 501 t sa množstevné saldo zhoršilo „iba“ o 29,3 %. Vo finančnom vyjadrení export klesol o 13,5 % a import bol nižší o 78,1 percenta ako v roku 1998. Saldo obchodu so živým HD tak kleslo iba o 2,4 %. Spolu sa doviezlo 549 ks dobytku, z čoho bolo 235 ks plemenných a chovných zvierat. Zvyšok bol jatočný dobytok dovezený z Poľska. Plemenné zvieratá sa dovážali najmä z Francúzska, Dánska a Nemecka. Najviac živého dobytku 16 656 ks (42,3%) sa vyviezlo do Talianska. Druhým najvýznamnejším obchodným partnerom bolo Chorvátsko (32,8 %),

a Česká republika (14,3 %). V minulom roku došlo k výraznej strate nemeckého trhu, kam sa vyviezlo iba 0,2 % z celkového počtu exportovaných zvierat, pričom v roku 1998 podiel exportu do Nemecka predstavoval až 5,8 %.

Zahraničný obchod s hovädzím mäsom sa vyvíjal rovnako nepriaznivo ako obchod so živým dobytkom. Export mäsa v porovnaní s rokom 1998 klesol o 77,9 % (-506 t) a import stúpol o 50,4 % (+1 003 t). Spolu sa doviezlo 2 993 t hovädzieho mäsa a vyviezlo sa 144 t. Pasívne objemové saldo exportu hovädzieho mäsa pri orientačnom prepočte na živý dobytok sa takmer vyrovná aktívnemu saldu vývozu živého dobytku. Vo finančnom vyjadrení je saldo zahraničného obchodu s hovädzím dobytkom a mäsom kladné (214 mil. Sk).

Vplyv štátu na trh a vývoj cien

Pre reguláciu trhu s jatočnými býkmi bola schválená minimálna (garantovaná) cena pre triedy E1, E2, A1, A2 44,70 Sk/kg živej hmotnosti. V priebehu roka 1999 štát nezasahoval intervenčnými nákupmi do vývoja na trhu s hovädzím dobytkom a mäsom. Priemerná nákupná cena jatočných býkov tr. A síce minimálnu (garantovanú) cenu nedosiahla počas celého roku, ale bola stabilná bez výraznejších výkyvov. Trh bol regulovaný iba neautomatickými licenciami pri vývoze živého dobytku. Aj táto regulácia bola v priebehu roka liberalizovaná. Vo februári sa zvýšil ročný objem vývozu živého HD pri položkách colného sadzovníka podliehajúcich

neautomatickým licenciám z 1 000 na 4 000 t. Následne od júla 1999 došlo k zredukovaniu počtu položiek podliehajúcich neautomatickým licenciám. Štát si ponechal iba rozhodovanie o vývoze živého dobytku s hmotnosťou nižšou ako 300 kg/ks. Po tejto zmene sa zastavila stagnácia nákupných cien jatočných býkov a došlo k jej miernemu oživeniu. Pokles nákupných cien v období apríl až júl bol o niečo zreteľnejší pri jaloviciach a kravách, ale aj tu došlo v II. polroku k ich oživeniu. **Nákupné ceny** HD za rok 1999 stúpili v porovnaní s predchádzajúcim rokom v priemere iba o 2,4 %.

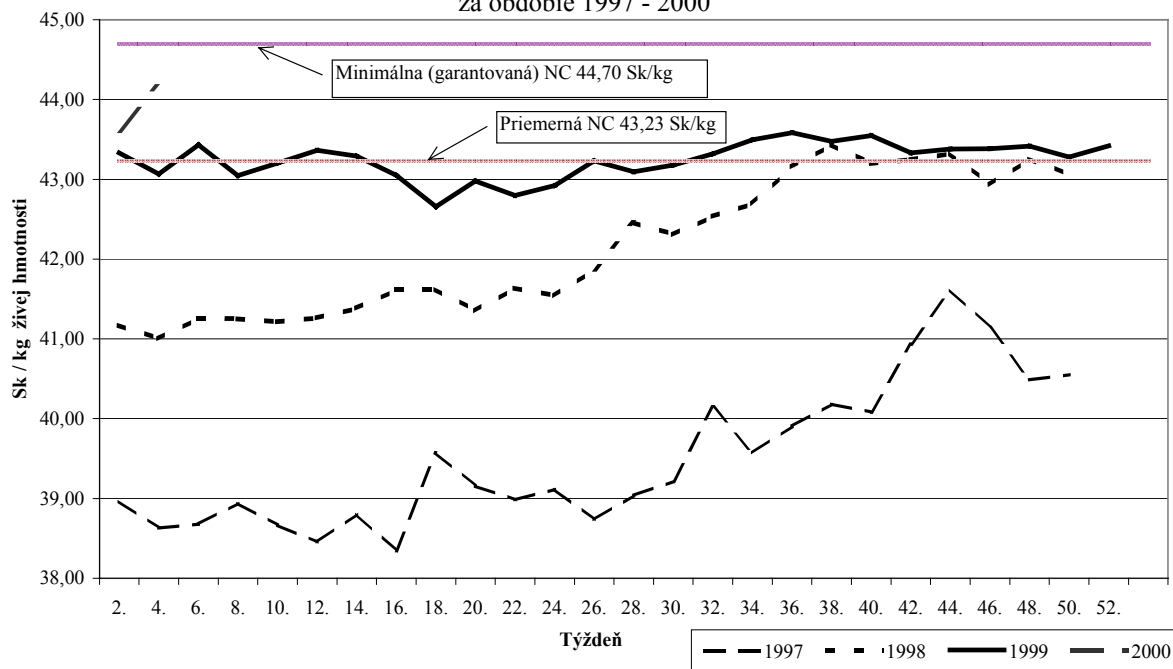
Priemerné nákupné ceny HD v živom v Sk/kg bez DPH

	1996	1997	1998	1999	99 / 98
Býky A1	38,67	39,79	42,10	43,23	2,7 %
Jalovice A1	35,43	35,23	36,26	37,20	2,6 %
Kravy A1	28,32	28,50	29,66	30,20	1,8 %

Zdroj: ATIS

Vývoj nákupnej ceny jatočných býkov tr. A

za obdobie 1997 - 2000

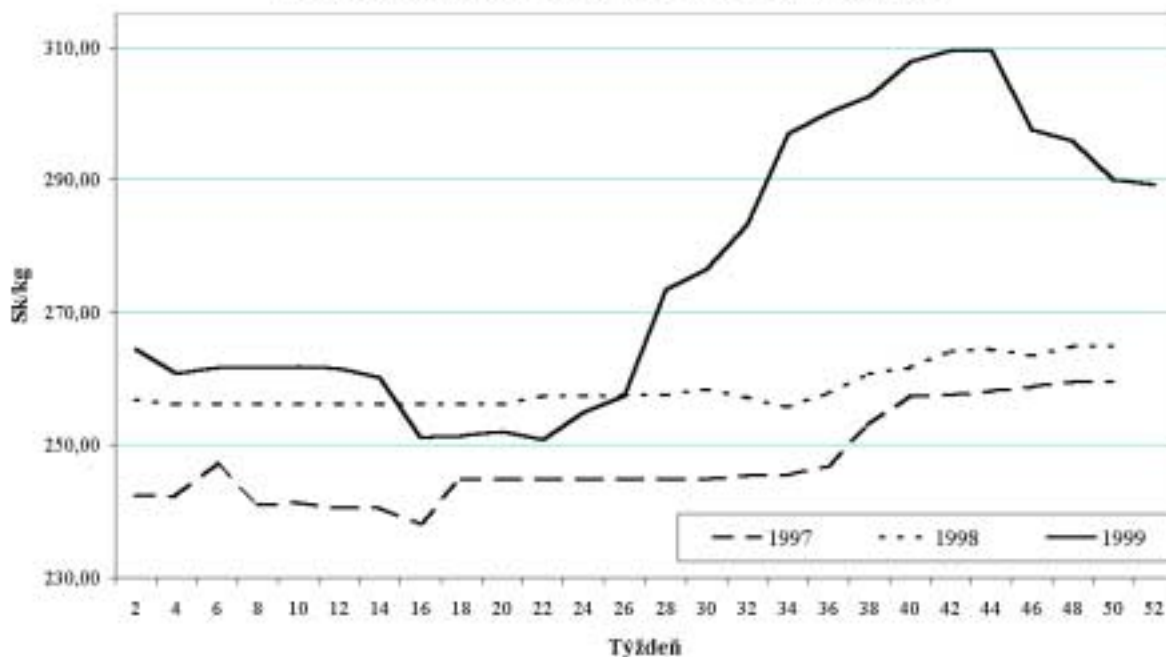

Zdroj: ATIS

Odbytové ceny hovädzieho mäsa vzrástli v porovnaní s rokom 1998 v priemere o 5,4 %. Priemerné odbytové ceny celého sledovaného sortimentu hovädzieho mäsa boli pomerne stabilné počas celého roka. Pohybovali sa v rozpätí 5 až 10 Sk/kg. Výnimkou bola hovädzia svieč-

ková, pri ktorej došlo v priebehu roka k najvýraznejším zmenám cien. Jej priemerná cena sa z májovej úrovne 250 Sk/kg do októbra vyšplhala na 310 Sk/kg a maximálna cena dosiahla až 400 Sk/kg.

Vývoj odbytovej ceny hovädzej sviečkovej

Zdroj: ATIS

Priemerné odbytové ceny hovädzieho mäsa od spracovateľov v Sk/kg bez DPH

Sortiment	1997	1998	1999	99/98
Hov. polovica predná	72,65	77,41	81,89	5,8 %
Hov. zadná	86,72	90,91	94,38	3,8 %
Hov. predné s kosťou	65,54	70,42	72,05	2,3 %
Hov. plece s kosťou	83,48	85,71	87,85	2,5 %
Hov. predné bez kosti nožina	90,88	101,35	112,79	11,3 %
Hov. zadné zo stehna bez kos. výs. úpr.	128,63	139,07	146,87	5,6 %
Hov. nízka roštenka bez kosti	134,98	144,31	151,22	4,8 %
Hov. sviečková	247,59	258,64	276,24	6,8 %
Hov. stehno s kosťou (palica)	97,67	104,52	110,33	5,6 %

Zdroj: ATIS

Očakávaný vývoj v roku 2000

Vývoj na trhu s hovädzím dobytkom a mäsom sa pravdepodobne nebude výrazne líšiť od predchádzajúceho roku. Štát sa neponáhľal s vyhlásením novej minimálnej nákupnej ceny, ktorá má platiť plošne na triedy E a U, resp. tr. A. V súvislosti so zmenou trhových poriadkov je nepravdepodobné, že v priebehu roka dôjde zo strany ŠFTR SR k zásahu do vývoja na trhu. Vďaka relatívne nízkym stavom a administratívne zjednodušeniu vývozu sa zlepšila pozícia chovateľov voči spracovateľom. Z dôvodu znižovania kúpyschopnosti obyvateľstva medziročný nárast priemernej nákupnej ceny za jatočný dobytok neprekročí 3 %. Otázkou je, či plánovaná podpora chovu dobytká prostredníctvom príplatkov k cenám zastaví znižovanie stavov.

V oblasti porážania jatočných zvierat a spracovania mäsa pravdepodobne dôjde k výraznejšej redukcii, najmä z veterinárneho hľadiska nevyhovujúcich podnikov. Rovnakým smerom budú pôsobiť aj vyššie ceny vstupov. Je predpoklad, že na Slovensku do konca roka 2000 ubudne 20 %, najmä malých a stredných bitúnkov.

Jatočné ošípané a bravčové mäso

Vývoj na trhu s jatočnými ošípanými a bravčovým mäsom začiatkom roku 1999 značne ovplyvňovala situácia, ktorá vznikla po vypuknutí krízy v Rusku v auguste 1998. Nákupné ceny na Slovensku ovplyvňovali dovozy ošípaných, ako aj bravčového mäsa z EÚ a ČR, kam taktiež smerovali dotované prebytky z EÚ.

Pravidelný cyklický vývoj nákupnej ceny jatočných ošípaných sa opakoval aj v roku 1999, ale s výraznejším rozdielom medzi minimálnou a maximálnou cenou. Minimálna nákupná cena klesla na krátky čas až pod úroveň, ktorú mala v porovnateľnom období roku 1996. Až administratívne opatrenie, ktoré na určité obdobie takmer zastavilo dovozy ošípaných a bravčového mäsa, pomohlo k oživeniu nákupných cien jatočných ošípaných.

Vývoj nákupných cien jatočných ošípaných výrazne ovplyvnil aj netradičný intervenčný zásah ŠFTR SR. Fond svojím rozhodnutím

nakupovať jatočné ošípané od producentov za 40,- Sk a verejnou súťažou vybraným spracovateľom predávať tieto zvieratá za 30,- Sk/kg vytvoril nerovnaké konkurenčné prostredie. Ostatní spracovatelia, ktorí neboli vybraní, resp. sa pre nedostatok informácií do verejnej súťaže neprihlásili, výrazne znížili nákupné ceny, tak aby s odbytovými cenami obstáli na trhu s bravčovým mäsom. Súhra týchto faktorov spôsobila, že priemerná nákupná cena jatočných ošípaných na krátky čas klesla až pod úroveň priemernej nákupnej ceny v roku 1996. Priemerná NC jatočných ošípaných sa v porovnaní s rokom 1998 sa skoro nezmenila (+0,4 %). V dôsledku nižších stavov jatočných ošípaných však klesli celkové tržby za ošípané o 219 mil. Sk. Stav jatočných ošípaných k 31.12.1999 klesol v porovnaní s rokom 1998 o viac ako 30 tisíc kusov.

Priemerné nákupné ceny ošípaných

v živom v Sk/kg bez DPH

	1997	1998	1999	99/98
Ošípané I tr.	41,57	41,92	42,07	0,4 %

Zdroj: ATIS

Vývoj odbytových cien bravčového mäsa kopíroval vývoj nákupných cien jatočných ošípaných s výnimkou posledného mesiaca. Priemerná odbytová cena v období máj až jún výrazne klesla v celom sledovanom sortimente pod úroveň roku 1997. Po zotavení nákupných cien ošípaných začali odbytové ceny jednotlivých druhov mäsa stúpať, ale skoro v celom sortimente boli ceny mäsa aj v závere roka pod úrovňou cien roku 1997. Priemerné odbytové

ceny bravčového mäsa v roku 1999 boli v závislosti od sortimentu nižšie ako v predchádzajúcom roku o -4,1 % až -9,5 %. Je to odrazom silnejúcej konkurencie domácich producentov a vysokého dovozu lacnejších jatočných ošípaných a bravčového mäsa. Nemalou mierou sa o nižšie priemerné ceny pričínala aj klesajúca spotreba ako dôsledok znižujúcej sa kúpyschopnosti obyvateľstva.

Priemerné odbytové ceny bravčového mäsa od spracovateľov

v Sk/kg bez DPH

Sortiment	1997	1998	1999	99/98
Br. polovica s hlavou, kožou a vn. sadlom	62,71	67,18	61,82	-8,0 %
Bravč. stehno s kosťou a kolenom	108,79	112,15	107,51	-4,1 %
Bravč. karé s kosťou	116,98	123,41	117,66	-4,7 %
Bravč. krkovička s kosťou	98,00	103,64	97,16	-6,3 %
Bravč. bôčik s kosťou	66,49	71,41	64,64	-9,5 %
Br. stehno bez kos. pre výs. v úpr. na rezne	139,28	144,64	135,67	-6,2 %
Bravč. plece bez kosti, s kožou	120,48	128,16	119,58	-6,7 %

Zdroj: ATIS

Očakávaný vývoj v roku 2000

Novela trhových poriadkov, snaha o vyhlásenie plošne platnej minimálnej nákupnej ceny a deklarovaná pripravenosť štátu zasiahnuť v prípade neprimeraných dovozov by sa mali prejavovať stabilizáciou nákupných cien jatočných ošípaných. Zmluvné vzťahy a systém príplatkov na kvalitnejšie ošípané vyradí z hry rôznych sprostredkovateľov. Systém kvotácie výroby s potvrdzovaním kvotačných listov spracovateľmi je ďalším dôvodom na vytvorenie dodávateľsko-odberateľských vzťahov bez zbytočných medzičlánkov. Vzťahy medzi spracovateľmi a producentmi bude výrazne ovplyvňovať finančná disciplína a rok 2000 prežijú iba tí spracovatelia, ktorí dokážu včas plniť svoje záväzky. Spracovateľské kapacity sa zredukujú aj pod vplyvom prísnejších veterinárnych opatrení.

Vďaka najvyššej nezamestnanosti spomedzi okolitých krajín a výraznému rastu životných nákladov je predpoklad, že dôjde k poklesu spotreby aj bravčového mäsa, čo môže spôsobiť sezónny prebytok. Situácia na trhu bude veľmi ovplyvňovaná dovozmi. Medziročný cenový nárast v prípade plošného uplatnenia minimálnej nákupnej ceny sa dá očakávať na úrovni asi 2 %.

Trh s mliekom a mliečnymi výrobkami

Najväčší pokles produkcie a predaja mlieka v SR bol zaznamenaný v rokoch 1990 až 1993, kedy sa produkcia znížila o 36,7 % a predaj o 41,5 %. Po zavedení pevnej ceny mlieka a opatrení na reguláciu trhu s mliekom sa pokles produkcie spomalil. Podľa rezortnej štatistiky bol objem výroby masla vo veľkých mliekarnách za rok 1999 o 3,4 % menší ako v roku 1998, objem výroby prírodných syrov poklesol o 5,7 % a objem výroby sušeného mlieka sa znížil o 40,3 %. Konečné zásoby masla boli ku koncu roka 1999 za veľké mliekarne spolu nižšie o 64,8 % a konečné zásoby syrov klesli o 51,6 % v porovnaní s rokom 1998. Z celkového množstva vyrobeného sušeného mlieka bolo

79,8 % sušeného odstredeného mlieka. Konečné zásoby sušeného mlieka boli ku koncu roka 1999 o 80 % nižšie ako v roku 1998.

Pre rok 1999 bola kvóta nákupu surového kravského mlieka 943 mil. litrov, čo bolo o 43 mil. litrov viac ako v roku 1998. Za SR spolu bola kvóta splnená na 95,4 %. Pokles oproti roku 1998, kedy bolo nakúpených 911 mil. l, predstavuje

Porovnanie plnenia kvót surového kravského mlieka v rokoch 1998 a 1999

v tis. l

	1998	1999	Rozdiel
Kvóta	900 000	943 167	+43 167
Skutočnosť	911 061	899 970	-11 091
% plnenia	101,2	95,4	-5,8

Zdroj: SPPK

11 mil. litrov, čo je o 5,8 % menej ako v roku 1998. Ku konca roka bol stav dojníc 273,9 tis. ks, čo predstavuje oproti roku 1998 pokles o 20,1 tis. ks (-6,8 %).

Vývoj priemerných počtov dojníc

v tis. ks

Obdobie	r. 1996	r. 1997	r. 1998	Index 98/97	r. 1999	Index 99/98
Jan. - Jún.	346,0	319,0	293,9	92,1	287,5	97,8
Jan. - Dec.	339,3	309,7	294,0	94,1	273,9	93,2

Zdroj: ŠU SR

Vývoj nákupných cien mlieka

V roku 1999 bola platná pevná cena mlieka za I., II. a III. triedu kvality na úrovni 7,75 Sk/l. **Priemerná nákupná cena** surového kravského mlieka bola v roku 1999 6,72 Sk/l, čo predstavuje oproti priemernej nákupnej cene surového mlieka v roku 1998 zníženie o 5,6 %. Na poklese priemernej nákupnej ceny surového kravského mlieka sa podieľali Q. trieda, ktorej priemerná hodnota dosiahla v roku 1999 úroveň 8,02 Sk/l, čo predstavuje oproti roku 1998 zníženie o 1,1 %, II. trieda, ktorej priemerná nákupná cena bola 7,09 Sk/l, oproti roku 1998 je to pokles o 9,0 % a kategória neštandard, ktorej priemerná nákupná cena bola 3,01 Sk/l, rozdiel oproti roku 1998 bol -6,5 %. Priemerná nákupná cena I. triedy poklesla oproti roku 1998 o 0,6 %. Rozdiel priemernej nákupnej ceny III. triedy bol oproti roku 1998 0,7 %. Priemerná nákupná cena II. triedy sa však od roku 1996 zvýšila o 5,7 % a priemerná nákupná cena III. triedy sa v porovnaní s rokom 1996 zvýšila až o 14,8 %.

Minimálnu hodnotu dosiahla priemerná nákupná cena vo všetkých kvalitatívnych kategóriách v mesiaci júl. Najnižšia nákupná cena

Q. triedy bola v júli 7,85 Sk/l, pokles oproti júlu 1998 bol 1,4 %. Nákupná cena I. triedy klesla v júli na úroveň 7,68 Sk/l, čo predstavovalo oproti minimu roka 1998 pokles o 1,3 %. Nákupná cena II. triedy klesla v júli 1999 na 7,61 Sk/l a nákupná cena III. triedy dosiahla najnižšiu hodnotu 7,43 Sk/l.

Maximálnu hodnotu dosiahla **priemerná nákupná cena** surového kravského mlieka v novembri. Oproti roku 1996 sa priemerná nákupná cena zvýšila zo 6,15 Sk/l o 9,3 %.

Maximálna nákupná cena Q. triedy bola vo februári 8,31 Sk/l, čo predstavovalo oproti roku 1998 nárast o 3,4 %. Maximálna nákupná cena I. triedy sa udržala vo februári a v marci 1999 na úrovni 7,93 Sk/l, čo predstavovalo oproti februáru a marcu roka 1998 zvýšenie o 1,3 a 1,0 %. Nákupná cena II. triedy dosiahla maximálnu hodnotu 7,86 Sk/l v novembri 1999. Maximálna hodnota nákupnej ceny III. triedy bola v januári 7,96 Sk/l a maximálna nákupná cena kategórie neštandard sa udržala v novembri a decembri na úrovni 4,30 a 4,14 Sk/l.

Vývoj nákupnej ceny surového kravského mlieka

v Sk/l

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ø 1999
Q. trieda	8,25	8,31	8,26	7,92	7,95	7,87	7,85	7,90	7,99	8,02	7,95	7,99	8,02
I. trieda	7,89	7,93	7,93	7,78	7,77	7,74	7,68	7,74	7,8	7,82	7,89	7,87	7,82
II. trieda	7,79	7,80	7,79	7,64	7,72	7,67	7,61	7,70	7,73	7,69	7,86	7,72	7,09
III. trieda	7,96	7,92	7,82	7,74	7,69	7,52	7,43	7,57	7,85	7,70	7,51	7,43	7,68
Neštandard	3,39	3,44	3,40	3,33	3,32	3,51	3,28	3,77	3,55	3,53	4,30	4,14	3,01
Priemer	7,06	7,08	7,04	6,88	6,89	6,86	6,77	6,94	6,98	6,95	7,10	7,03	6,72

Zdroj: ATIS

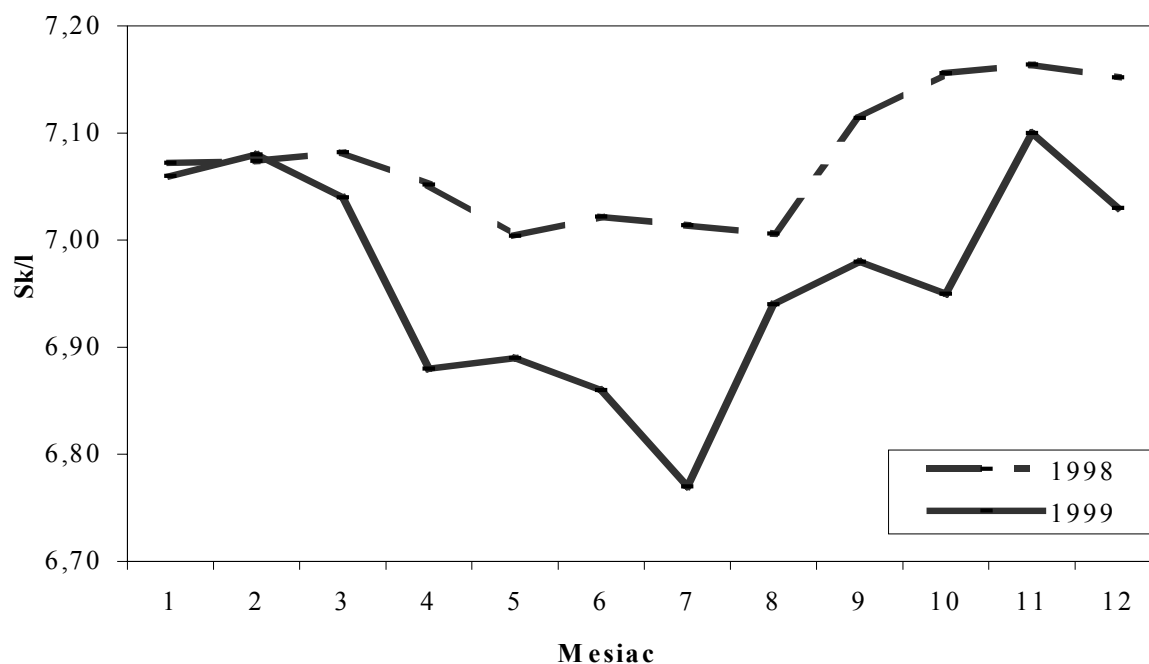
Vývoj priemernej nákupnej ceny surového kravského mlieka

v Sk/l

	Cena				Vývoj v %			
	1996	1997	1998	1999	1997/96	1998/97	1999/98	1999/96
Q. trieda	7,19	7,72	8,11	8,02	7,37	5,05	-1,11	11,54
I. trieda	6,71	7,31	7,87	7,82	8,94	7,66	-0,64	16,54
II. trieda	6,71	6,64	7,79	7,09	-1,04	17,32	-8,99	5,66
III. trieda	6,69	8,71	7,73	7,68	30,19	-11,25	-0,65	14,80
Neštandard	3,43	3,14	3,22	3,01	-8,45	2,55	-6,52	-12,24
Priemer	6,15	6,70	7,12	6,72	8,94	6,27	-5,62	9,27

Zdroj: ATIS

Vývoj priemernej nákupnej ceny surového kravského mlieka v rokoch 1998 a 1999

Zdroj: ATIS

Vývoj odbytových cien

Vývoj odbytových cien mlieka a mliečnych výrobkov bol sledovaný v ATIS v roku 1999 na vzorke 19 produktov, z ktorých vybrané produkty mali na spracovateľskej úrovni nasledovný cenový vývoj:

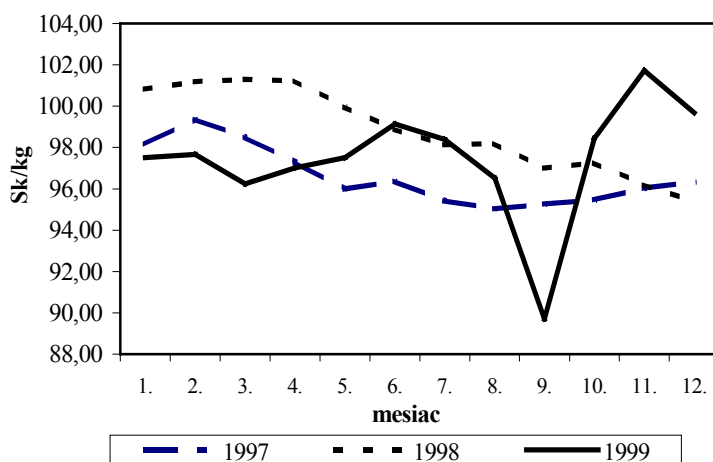
Priemerná odbytová cena **polotučného mlieka v PE vreckách** vzrástla v porovnaní s rokom 1998 na 10,50 SK/l (+2,2 %). Najväčší nárast ceny oproti rovnakému obdobiu roku 1998 bol zaznamenaný v júli 1999, kedy dosiahla odbytová cena hodnotu 10,56 Sk/l (+4,1 %). Priemerná odbytová cena **polotučného trvanlivého mlieka** sa v porovnaní s rokom 1998 zvýšila na 14,44 Sk/l (+2,4 %). Prudký nárast odbytovej ceny bol zaznamenaný v januári na 14,63 Sk/l (+5,2 % oproti januáru 1998). V porovnaní s rokom 1996 sa priemerná odbytová cena trvanlivého mlieka zvýšila z 13,22 Sk/l až o 8,4 %. Priemerná odbytová cena **bieleho jogurtu s obsahom tuku do 45 g/l** dosiahla úroveň 38,01 Sk/l, v porovnaní s rokom 1998 sa zvýšila z 37,58 Sk/l o 1,3 %. Po poklese na minimálnu hodnotu v júli (35,92 Sk/l) sa cena zvyšovala až do konca decembra. V porovnaní s rokom 1996 sa priemerná odbytová cena bieleho jogurtu s obsahom tuku do 45 % zvýšila z 30,35 Sk/l o 25,2 %.

Priemerná odbytová **cena masla v 250-g balení** v roku 1999 bola 97,45 Sk/l, čo je o 1,35 % menej ako v roku 1998. Priemerná od-

bytová cena masla v blokoch bola 90,19 Sk/kg, čo predstavuje oproti roku 1998 pokles o 2,4 %. Cena baleného masla bola **minimálna** v septembri (89,67 Sk/l), čo predstavuje oproti roku 1998 zníženie o 7,6 %. Odbytová cena masla v blokoch dosiahla minimálnu hodnotu v auguste 85,83 Sk/kg. **Maximálnu** cenu 101,72 Sk/kg dosiahla odbytová cena masla v 250-g balení v novembri, čo bolo o 5,8 % viac ako v rovnakom období roku 1998. Podobne aj odbytová cena masla v blokoch dosiahla maximálnu hodnotu v novembri 95,- Sk/kg.

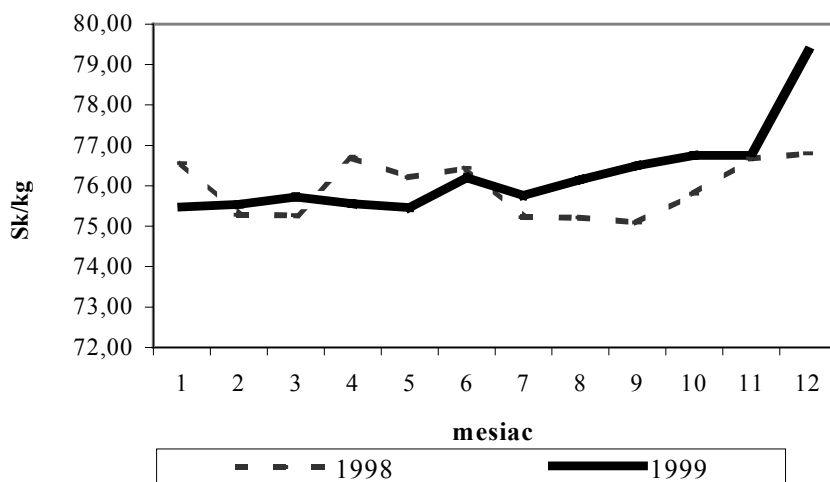
Minimálna odbytová cena **eidamu s obsahom tuku 45 %** bola v januári 1999 101,66 Sk/kg, maximálnu hodnotu dosiahla v decembri 118,32 Sk/kg. Priemerná odbytová cena eidamu bola 106,56 Sk/kg čo predstavuje v porovnaní s rokom 1998 zvýšenie o 1,7 %. Od januára do decembra sa cena celkovo zvýšila o 16,4 %, najprudší nárast bol zaznamenaný v septembri + 11,0 %. Odbytová cena **kyslej smotany 16 %** zaznamenala prudký nárast v septembri (+ 10,2 %) a v decembri, kedy dosiahla maximálnu hodnotu 41,80 Sk/l. Priemerná odbytová cena kyslej smotany bola 38,37 Sk/l, čo predstavovalo oproti roku 1998 zvýšenie o 0,3 %. Odbytová cena **sladkej smotany 33 %** bola minimálna v septembri 50,94 Sk/l, maximálnu hodnotu dosiahla v novembri 59,24 Sk/l. Priemerná odbytová cena sladkej smotany (54,43 Sk/l) bola o 2,4 % vyššia ako v roku 1998. Priemerná odbytová cena **sušeného plnotučného mlieka** bola 76,27 Sk/kg, čo predstavuje oproti roku 1998 (75,94 Sk/kg) zvýšenie o 0,4 %. Priemerná odbytová cena **odtučneného sušeného mlieka** bola o 2,7 % vyššia ako v minulom roku, minimum dosiahla v januári (75,48 Sk/kg) a maximum v decembri (68,50 Sk/kg).

Vývoj odbytovej ceny baleného masla 250-g

Zdroj: ATIS

Vývoj odbytovej ceny sušeného plnotučného mlieka

Odbytová cena sušeného plnotučného mlieka v mesiacoch január až máj stagnovala. Oživenie ceny nastalo až v júni (+1,0 %). Po prechodnom znížení ceny v júli sa rastúci trend odbytovej ceny plnotučného sušeného mlieka udržal až do konca roka 1999. Odbytová cena bola v decembri 1999 o 3,3 % vyššia ako v roku 1998.

Zdroj: ATIS

Vývoj spotrebiteľských cien

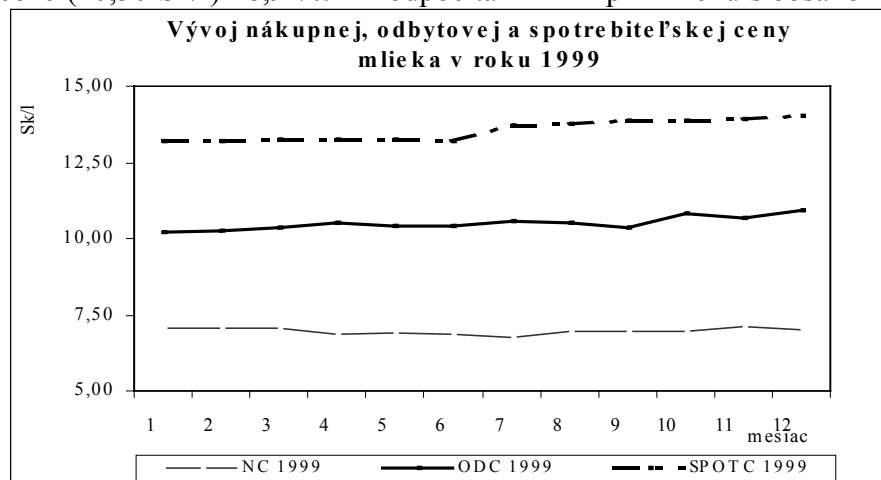
Vývoj spotrebiteľských cien mal na vzorke výrobkov sledovaných ŠÚ SR v priebehu roka 1999 prevažne stúpajúcu tendenciu. Spotrebiteľská cena polotučného mlieka sa od začiatku roka zvýšila o 6,0 %, cena plnotučného mlieka stúpila o 4,7 %, cena eidamu so 45 % obsahom tuku vzrástla o 5,3 %. Spotrebiteľská cena ovocného jogurtu sa zvýšila od januára do decembra o 6,2 %, cena tučného tvarohu v 250-g balení stúpila o 5,9 %. Naopak, v priebehu roka

od januára do decembra spotrebiteľská cena masla v 250-g balení klesla o 1,5 %.

Zvýšenie dolnej sadzby DPH od 1. júla 1999 zo 6 % na 10 % sa výrazne odzrkadlilo na zvýšení spotrebiteľských cien. V júli cena polotučného mlieka vzrástla o 3,6 %, plnotučného mlieka o 3,5 %, cena eidamu sa zvýšila o 2 %, cena údeného oštiepka o 2,9 %, cena ovocného jogurtu o 3,3 % a cena tučného tvarohu o 3,5 %.

Vývoj nákupnej, odbytovej a spotrebiteľskej ceny mlieka v roku 1999

Vývoj spotrebiteľskej ceny polotučného mlieka kopíroval vývoj odbytovej ceny mlieka, priemerná spotrebiteľská cena bola 13,54 Sk/l, čo predstavovalo rozdiel oproti priemernej odbytovej cene (10,50 Sk/l) 28,9 %. Pri odpočítaní DPH pri mlieku s obsahom tuku do 2% vychádza cena

obchodného výkonu približne 18,6 %.

Priemerná nákupná cena surového kravského mlieka (6,72 Sk/l) predstavuje 64 % priemernej odbytovej ceny mlieku s obsahom tuku do 2% a 48 % priemernej spotrebiteľskej ceny.

Zdroj: ATIS

Zahraničný obchod s mliekom a mliečnymi výrobkami v roku 1999

Položka col. sadzobníka	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	t	v tis. Sk	t	v tis. Sk	t	v tis. Sk
0401 Mlieko, smotana nezahustená, nesladená						
	672	41 231	15 319	169 878	14 646	128 648
0402 Mlieko, smotana zahustená, sladená						
	1 949	151 530	10 607	486 761	8 659	335 231
0403 Cmar, mlieko, smotana kyslá, jogurt, kefír						
	13 171	410 932	713	27 918	-12 458	-383 015
0404 Srvátka, výrobky z mlieka zahustené sladené						
	305	10 059	5 328	9 514	5 022	-545
0405 Maslo a iné tuky z mlieka						
	240	25 722	2 250	124 298	2 011	98 577
0406 Syry a tvaroh						
	3 532	301 472	9 827	903 519	6 295	602 047
Spolu	19 869	940 945	44 045	1 721 888	24 176	780 943

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR

V roku 1999 dosiahol zahraničný obchod s mliekom a mliečnymi výrobkami kladné saldo 780,9 mil. Sk. Bez podpory exportu zo strany ŠFTR SR by sa tento výsledok nedosiahol.

Na celkovom dovoze mlieka a mliečnych výrobkov sa kyslomliečne výrobky (položky CS 0403) podieľali 66,3 % a znížili kladné finančné saldo obchodu o 383 mil. Sk. Druhou, najvýznamnejšou položkou pri dovoze boli syry, ktorých sa doviezlo 3 532 ton za 301,5 mil. Sk.

Z celkového objemu vývozu 10 607 t sušeného mlieka sa s podporou ŠFTR SR vyviezlo 9 280 t (87,5 % vývozu sušeného mlieka). Z celkového objemu vyvezeného masla bolo s pomocou subvencií vyvezených 1 676 t, čo tvorilo 74,5 % celkového exportu masla. Z 9 827 t vyvezeného syra a tvarohu sa s exportnými podporami realizovalo 6 652 t syrov z kravského a ovčieho mlieka, čo predstavovalo 67,7 % celoročného objemu vývozu syrov.

Najväčším objemovým množstvom 34,8 % sa na celkovom vývoze podieľalo tekuté mlieko (položky CS 0401). Najväčší objem prebytku mlieka, približne 106 mil. litrov, sa však exportoval vo forme sušeného mlieka, ktorého sa vyviezlo 10 607 t. Ďalších asi 75,8 mil. litrov sa vyviezlo v syroch a tvarohu.

Z celkového vývozu boli najvýznamnejšími obchodnými partnermi krajiny CEFTA, kam sa vyviezlo spolu 36 060 ton mlieka a mliečnych výrobkov. Najväčší podiel vývozu bol do ČR 14 412 t a Maďarska 3 371 t. Z Českej republiky sa doviezlo 13 290 ton mlieka a mliečnych výrobkov, najmä v položke CS 0403 kyslomliečne výrobky 9 202 t.

Zo štátov Európskej únie sa doviezli najväčšie objemy mlieka a mliečnych výrobkov z Nemecka, Rakúska, Francúzska a Holandska. Vývozy smerovali predovšetkým do Holandska, Nemecka a Francúzska.

Očakávaný vývoj v roku 2000

V roku 2000 je štátom garantovaná cena mlieka I. triedy kvality 8,45 Sk/l. Možno očakávať len miernejší pohyb nákupných cien v Q. a I. triede, v kategórii neštandard sa však predpokladá dynamickejší priebeh nákupných cien. V súvislosti so zvýšenou pevnou cenou mlieka zaznamenajú odbytové ceny mlieka a mliečnych výrobkov ešte stúpajúci trend, ktorý ovplyvnia aj zvyšujúce sa ceny energie v prvom štvrtroku 1999. Stagnujúci alebo klesajúci dopyt po mlieku a mliečnych výrobkov súvisiaci so znižujúcou sa kúpyschopnosťou obyvateľa bude čiastočne pôsobiť ako brzdiaci faktor ovplyvňujúci vývoj spotrebiteľských cien. Na úroveň odbytu výrobkov domácich producentov, na vývoj spotrebiteľských, a v konečnom dôsledku aj odbytových cien spracovateľov mlieka budú vplyvať aj dotované ceny dovážaných mliečnych výrobkov zo štátov EÚ.

Trh s hydinou

Dynamika rastu produkcie hydiny sa zmiernila

Od roku 1994 produkcia hydínového mäsa a predaj jatočnej hydiny majú vzrastajúci trend. V poslednom roku sa nárast produkcie zmiernil. Najväčší podiel z celkového predaja tvorili jatočné kurčatá 87,9 %. Celkový predaj jatočnej hydiny predstavoval 99 345 ton, čo je o 9,2 % viac ako v roku 1998. Výrazne poklesol predaj jatočnej vodnej hydiny. V porovnaní s rokom 1998 sa predaj kačíc znížil až o 45,4 %. Deficit ponuky vodnej hydiny

z domácej proveniencie sa tak ako v minulých rokoch kryl importom. Ponuka jatočných moriek sa zvýšila, predaj stúpol o 11,3 %. Na trhu sa zvýšila ponuka hydínového mäsa z domácej produkcie. Spracovateľské podniky rozšírili ponuku sortimentu porciovej hydiny, polotovarov z hydiny a hydínových výrobkov, zvýšil sa podiel chladenej hydiny. V roku 1999 sa očakáva zvýšenie spotreby hydínového mäsa na obyvateľa o 0,8 kg, t. j. o 5 % na 16,8 kg.

Počty hydiny na Slovensku

ku koncu roka v tis. kusov

v tis. ks				Indexy		
1996	1997	1998	1999	99/98	99/97	99/96
13 956,0	14 424,3	14 646,2	12 246,4	83,61	84,90	87,75

Zdroj: ŠÚ SR

Odbyt a spotreba hydiny stagnuje

Dovoz lacného bravčového mäsa a kurčiat, nízka kúpyschopnosť obyvateľstva, zvýšenie domácej produkcie sú faktory, ktoré narušili kontinuitu odbytu, čo spôsobilo nahromadenie zásob a stagnáciu. Už od konca novembra 1998 odbyt hydínového mäsa stagnuje. Dramaticky sa situácia vyhrotila na začiatku roka

1999. Pod tlakom nadmerných zásob, nízkej kúpnej sily a vysokej ponuky, došlo na všetkých úrovniach k prepadu už i tak nízkych cien kurčiat. Ceny brojlerov boli hlboko pod výrobnými nákladmi. Hydínárska výroba tak bola pre viaceré spoločnosti v roku 1999 stratová.

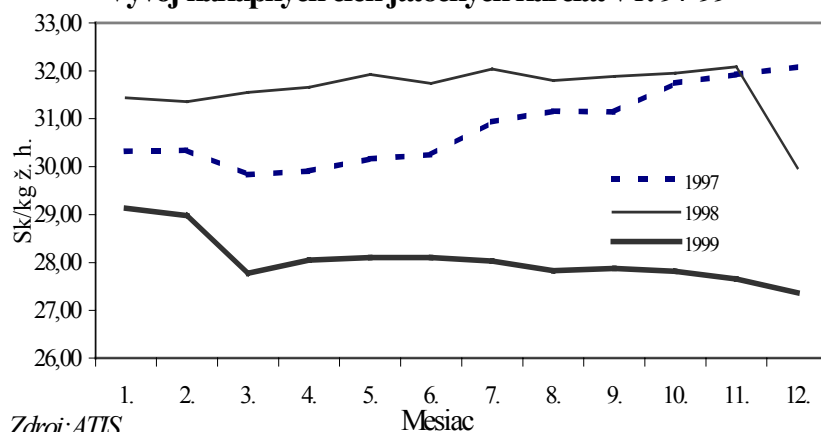
Ponuka rástla - ceny padali

Z vývoja nákupných cien jatočných kurčiat v rokoch 1997 - 1999 vidíme, že nákupné ceny si stúpajúci trend z roku 1997 zachovali až do novembra 1998. Pohyb cien už nebol taký dynamický ako v predchádzajúcom roku. Tempo rastu nákupných cien sa znížilo 2,5-krát, výrazne sa spomalilo najmä v treťom štvrtroku.

Ešte v januári 1998 bola priemerná nákupná cena za SR (31,44 Sk/kg) vyššia v porovnaní s rokom 1997 o 3,7 %, ale v novembri už len o 0,5 %. V decembri 1998 nákupná cena (29,97 Sk/kg) jatočných kurčiat padla o 6,6 % pod úroveň identického obdobia 1997 (32,08 Sk/kg). Najväčšou mierou sa na prudkom páde ceny podieľalo skoncentrovanie dovozov hydínového mäsa v krátkom časovom úseku. Štyridsať percent importovaného hydínového mäsa sa doviezlo v poslednom štvrtroku 1998 za nižšie ceny, aké boli u nás.

Zvýšený dovoz hydiny pokračoval aj v prvých mesiacoch roku 1999. Len v januári sa doviezlo 299 ton zabitej hydiny, zatiaľ čo v minulom roku len 49 ton. Trh sa nasýtil.

Vývoj nákupných cien jatočných kurčiat v r. 97-99

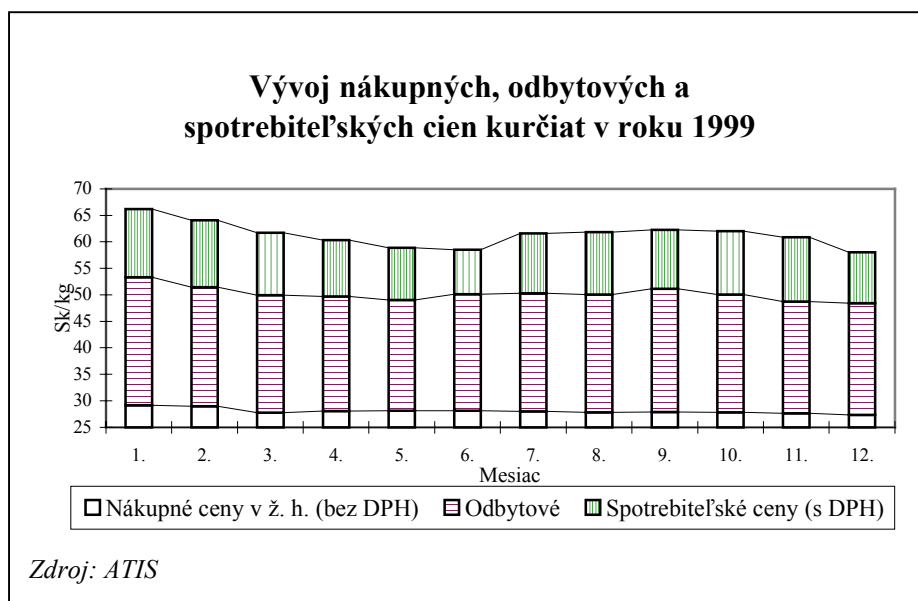
Zdroj: ATIS

Narastanie rozsiahlej ponuky spôsobilo, že nákupná cena mala poľavujúcu tendenciu.

Priemerná nákupná cena jatočných kurčiat sa znížila z 31,62 Sk/kg v živej hmotnosti v roku 1998 na 28,06 Sk/kg v roku 1999, t. j. o 11,3 %. Vývoj nákupnej ceny mal v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi atypický priebeh. V prvom štvrtroku 1999 priemerná nákupná cena za SR dosiahla hodnotu 28,63 Sk/kg, čo predstavuje v porovnaní s rokom 1998 zníženie o 9,5 %. Pokles nákupnej ceny

sa zmiernil v druhom štvrtroku. Po trojmesačnej stagnácii na hodnote 28,- Sk/kg už nákupná cena do konca roka len klesala. V decembri dosiahla najnižšiu úroveň za posledné tri roky 27,37 Sk/kg. V porovnaní s rokom 1998 to predstavovalo zníženie nákupnej ceny jatočných kurčiat o 8,7 % (o 2,60 Sk/kg) a s rokom 1997 dokonca o 14,7 % (o 4,71 Sk/kg). Spracovatelia najviac zaplatili výrobcovi za kilogram jatočných kurčiat v 4. kalendárnom týždni 29,30 Sk/kg ž. h.

Vývoj odbytových cien

Po stagnácii, ktorá nastúpila na trhu kurčiat v polovici novembra 1998, spôsobil pád nákupnej ceny živých kurčiat koncom roka výrazný prepád odbytovej ceny. Priemerná odbytová cena klesla o necelých 9 %, t. j. o takmer 5,- Sk/kg. Spracovatelia stlačili priemernú odbytovú cenu kurčiat mrazeného s drobkami 1. ak. na 52,56 Sk/kg.

Vývoj indexov odbytových cien hydiny

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	1999
Rovnaké obdobie minulého roka = 100													
Kurča	97,54	93,12	88,98	87,95	85,76	86,24	86,18	85,67	87,27	86,01	85,78	92,84	95,99
Hus	118,79	111,43	107,78	111,11	108,68	99,57	92,24	89,06	86,36	91,34	98,70	98,14	109,48
Kačica	102,63	102,17	101,35	100,14	100,29	95,36	96,77	96,85	95,97	94,80	94,36	92,59	105,92
Morka	104,06	110,97	114,65	105,49	101,50	103,87	101,25	100,75	102,03	100,01	97,93	96,59	111,85

Zdroj: ŠÚ SR

V roku 1999 sa pád odbytovej ceny prehľboval. Odbytové ceny klesali rýchlejšie (1,4-krát) ako nákupné ceny. V apríli a v máji sa pokles priemernej odbytovej ceny zmiernil. Po prechodnej stagnácii (jún, júl, august) nastalo mierne oživenie odbytovej ceny. V poslednom štvrtroku odbytová cena pozvoľne klesala. Rýchlosť poklesu však bola výraznejšia ako pri nákupnej cene. Od januára do decembra 1999

sa odbytová cena kurčiat mrazeného s drobkami 1. ak. znížila o 9,17 % z 53,32 Sk/kg (január) na 48,43 Sk/kg (december) t. j. o 4,90 Sk/kg. Medziročný pokles priemernej odbytovej ceny mrazeného kurčiat predstavoval 11,5 %. Priemerná odbytová cena kurčiat klesla z 56,70 Sk/kg v roku 1998 na 50,20 Sk/kg v roku 1999.

Vývoj spotrebiteľských cien kurčiat

Vývoj spotrebiteľských cien kurčiat a mrazeného s drobkami 1. ak. kopíroval zmeny odbytových a nákupných cien. V roku 1999 najvyššiu úroveň spotrebiteľskej ceny dosiahli v januári – priemerná spotrebiteľská cena zodpovedala hodnote 66,17 Sk/kg. Od januára do mája spotrebiteľské ceny klesali 1,5-krát rýchlejšie ako odbytové ceny. V druhej polovici roka sa pokles a rast spotrebiteľských cien oneskoril za rastom a poklesom odbytových cien.

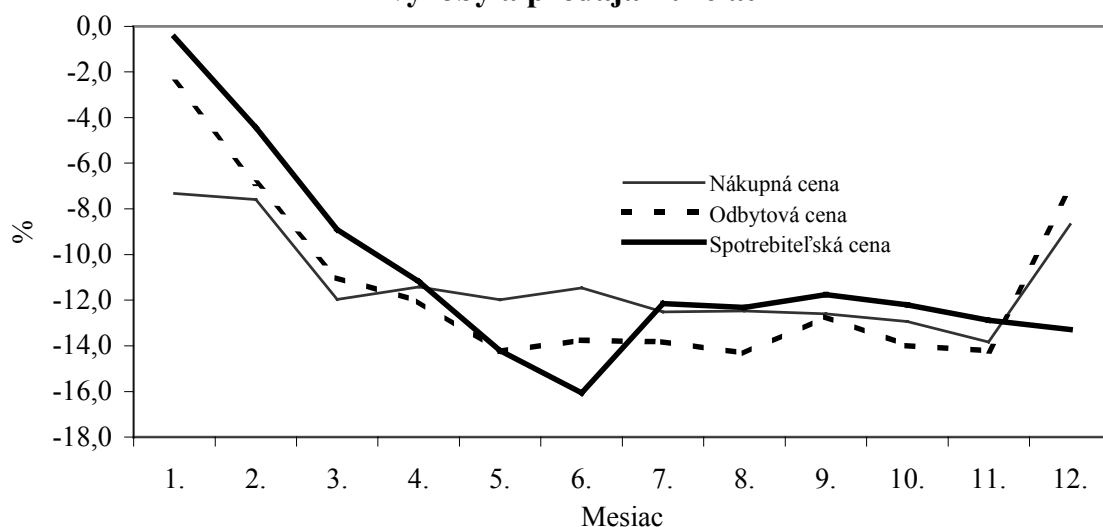
Prehlbovanie pádu nákupnej a odbytovej ceny počas celého roka 1999 v dôsledku presýtenia trhu spôsobilo výrazné zníženie spotrebiteľskej ceny na konci roka. Spotrebiteľia platili v obchodnej sieti v decembri za kilogram mrazeného kurčiat s drobkami 1. ak. 58,81 Sk/kg. Spotrebiteľská cena sa oproti roku 1998 znížila zo 66,89 na 58,81, t.j. o 12 %. Medziročný pokles priemernej spotrebiteľskej ceny kurčiat predstavoval 10,72 %.

Vývoj indexov cien kurčiat v roku 1999

Štvrťrok	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q	Priemer 1999
<i>Rovnaké obdobie minulého roka = 100</i>					
Nákupné ceny	91,04	88,38	87,47	88,11	88,75
Odbytové ceny	93,18	86,64	86,37	87,83	88,50
Spotrebiteľské ceny	95,39	86,18	87,92	87,61	89,28

Zdroj: ATIS

Percentuálne porovnanie vývoja cien 99/98 v celej vertikále výroby a predaja kurčiat

Viac sme doviezli ako vyviezli

Zahraničný obchod s hydinou bol v roku 1999 úspešnejší ako v minulom roku. Saldo zahraničného obchodu bolo opäť záporné, ale najvýraznejšie sa znížilo pri hydinovom mäse. Z dovezeného objemu živých zvierat 7 974,7 ton sa priviezlo 1 460,2 ton hydiny. Živej hydiny sme doviezli menej (o 59,4 %), ale hydínového mäsa viac (o 22,7 %) ako v roku 1998.

Vývoz živej hydiny tvoril len 9,7 % dovozu. Iná situácia bola s hydínovým mäsom, kde vývoz predstavoval 80,7 % dovozu. Hlavnými odberateľmi hydínového mäsa boli ČR 73 %, Ukrajina 10,64 % a Maďarsko 10,2 %. Väčšie objemy hydínového mäsa sme doviezli z Maďarska 36,4 % a ČR 28,9 %.

Zahraničný obchod s hydinou

	Dovoz (t)		Vývoz (t)		Saldo (t)	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
0105 Živá hydina	3 592,7	1 460,2	265,1	141,9	-3 327,5	-1318,4
<i>do 185 g/ks</i>	1 284,6	839,4	41,6	61,6	-1 243,0	-777,9
<i>nad 185 g/ks</i>	2 308,1	620,8	223,5	80,3	-2 084,5	-540,5
0207 Mäso a jedlé droby	2 612,7	3404,5	782,2	2 746,6	-1 830,5	-657,9

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR

Očakávaný vývoj v r. 2000

Dopyt po hydinovom mäse na domácom trhu bude kontinuálne rásť. Nárast produkcie jatočnej hydiny bude miernejší ako v roku 1999. Predaj jatočnej hydiny sa zvýši asi o 2,3 %. Spotreba hydinového mäsa si zachová rastúci trend. Spotreba na obyvateľa stúpne na 17,0 kg. Podľa aktualizovanej koncepcie rozvoja hydínarstva na Slovensku do roku 2002, by sa mohla zvýšiť produkcia kačíc asi na 1 tisíc ton ročne, moriek až na 7 tisíc. Produkcia jatočnej vodnej hydiny by sa mala zvýšiť na 1 500 – 2 000 ton ročne.

V EÚ sa v roku 2 000 zvýši produkcia hydinového mäsa o 1,4 % na 9,93 mld. ton. Poukazuje to na nižší nárast ako bol v posledných rokoch. Odhad na rok 2 000 počíta so znížením importu o 0,9 % na 303 tis. ton a taktiež so znížením exportu o 0,5 % na 966 tis. ton. Spotreba hydinového mäsa by sa mala v roku 2 000 zvýšiť z 21,6 kg (v roku 1999) na 21,9 kg na obyvateľa.

Trh s vajcami
Spotreba vajec mierne klesá

V posledných rokoch sa produkcia vajec stabilizovala, pričom v rokoch 1997 a 1998 boli náznaky mierneho poklesu. V roku 1999 sa výroba vajec znížila z 1 544 mil. ks v roku 1998 na 1 166 mil. ks, t. j. o 24,5 % v porovnaní s rokom 1998. Pokles bol spôsobený

znížením počtu nosníc, nižšou priemernou znáškou a poklesom produkcie u samozásobiteľov. Predaj slepačích konzumných vajec klesol o 3,2 % zo 734 mil. ks na 710 mil. Spotreba vajec na obyvateľa za rok od roku 1995 mierne klesá, je však stále vysoká (279 ks).

Na trhu vajec prevládala ponuka nad dopytom

Takmer celý rok sa niesol v znamení prebytku vajec. Ponuka vajec bola vyššia ako mohol trh absorbovať. Vajcia sa hromadili. Ceny vajec boli pod silným tlakom.

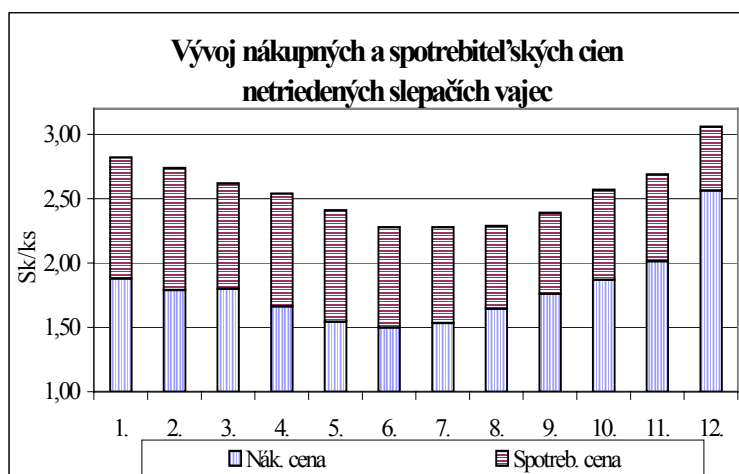
Z vývoja nákupných cien vajec vyplýva, že nákupné ceny triedených vajec klesali pomalšie (1,6 krát) ako nákupné ceny netriedených vajec. Ich pokles a rast sa oneskoroval za poklesom a rastom nákupných cien netriedených vajec. V období od januára do júna, kedy cena netriedených vajec dosiahla minimum, nákupná cena sa znížila o 20,2 % z 1,88 Sk/ks na 1,50 Sk/ks. Triedené vajcia mali najnižšiu cenu 1,81 Sk/ks v auguste. V druhom polroku nastalo oživenie nákupnej ceny vplyvom vývozu, zvýšeného dopytu a zníženej ponuky. Od júna (najnižšia cena) do decembra (najvyššia cena)

sa nákupná cena netriedených vajec zdvihla o 71,3 % z 1,50 Sk/ks na 2,57 Sk/ks. Pomalšie rástla nákupná cena triedených vajec, ktorá sa od augusta do decembra zvýšila o 49,72 %. V decembri, pod vplyvom veľmi živého dopytu, nákupná cena vajec rástla najrýchlejšie. V porovnaní s predchádzajúcim mesiacom sme zaznamenali nárast ceny o 35,5 % pri triedených a 27,2 % pri netriedených vajciach.

Z grafického porovnania percentuálneho vývoja cien 99/98 na jednotlivých úrovniach vyplýva, že nákupné ceny triedených vajec boli v priebehu roka 1999 nižšie o 3,2-12,7 % s výnimkou posledného mesiaca v roku a letného obdobia (máj, jún), kedy boli vyššie o 2,2-28,6 %.

Spotrebiteľské ceny vajec kopírovali zmeny nákupných cien

Z porovnania nákupných a spotrebiteľských vyplýva, že v druhom štvrtroku bol trh cien čerstvých konzumných slepačích vajec s vajcami presýtený, čo spôsobilo, že spotrebiteľské ceny vajec klesli o 11,4 %. V treťom štvrtroku sa ceny znížili o ďalšie necelé štyri percentá (3,7 %). Zvýšený dopyt koncom roka výrazne upevnil spotrebiteľské ceny vajec na trhu. Spotrebiteľia najlacnejšie nakupovali triedené vajcia v obchodnej sieti v júli a v júni po 2,28 Sk/ks, najdrahšie v decembri po 3,06 Sk/kus.

V roku 1999 spotrebiteľia zaplatili v priemere za čerstvé konzumné slepačie vajcia o 15 halierov menej ako v roku 1998.

Vývoj indexov nákupných a spotrebiteľských cien čerstvých slepačích konzumných vajec

	1. Q	2. Q	3. Q	4. Q	Priemer
Rovnaké obdobie minulého roka = 100					
Nákupné ceny	90,46	97,93	97,05	104,88	97,58
Spotrebiteľské	91,29	90,16	93,42	103,22	94,34

Zdroj: ŠÚ SR

Zahraničný obchod

V obchodovaní s vajcami sa zvýšilo záporné saldo pri násadových vajciach a pri sušenej vaječnej hmote. Pri násadových vajciach sme síce viac vajec doviezli i vyviezli ako v roku 1998, ale v uplynulom roku vývoz násadových vajec predstavoval len 13,7 % dovozu (v roku 1998 až 49,3 %), čo negatívne ovplyvnilo saldo zahraničného obchodu. Násadové vajcia sme dovážali z ČR 65,9 %, Bulharska 11,4 %

Maďarska 11 %, Švédska 4,8 %, Slovinska 2,4 %, Poľska 2,1 % a USA 0,3 %. V porovnaní s minulým rokom sme boli úspešnejší v obchodovaní s konzumnými vajcami. Vývoz konzumných vajec bol o 59,7 % vyšší ako v roku 1998. Predstavoval 91,5 % z celkového vývozu vajec. Najväčším odberateľom konzumných vajec bola ČR 84 %.

Zahraničný obchod s vajcami

	Dovoz (t)		Vývoz (t)		Saldo (t)	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
0407 Vtáacie vajcia so škrup.	305,7	787,5	720,0	1039,2	414,3	251,7
Z toho: Násadové vajcia	252,1	638,2	124,4	87,8	-127,7	-550,3
Konzumné vajcia	53,6	149,3	595,6	951,4	542,0	802,1
0408 -vajcia bez škrupín	379,0	351,3	35,1	52,8	-343,9	-298,4

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR

Očakávaný vývoj v roku 2000

Produkcia vajec sa mierne zníži. Ceny vajec od výrobcov i spotrebiteľské ceny sa upevnia. Spotreba vajec na obyvateľa by sa nemala výrazne zmeniť. V Európskej únii bude ponuka vajec nižšia, produkcia vajec podľa odhadov poklesne o 0,7 %. Zahraničný obchod bude stagnovať, objem exportu a importu vajec sa pravdepodobne udrží na úrovni roka 1999.

Trh s ovocím 99

Produkcia ovocia stúpa

Výmera intenzívnych rodiacich sádov v roku 1999 predstavovala 5 105 ha, v porovnaní s minulým rokom sa znížila o 863 ha (-14,5%). Počet ovocných stromov stúpol o 785 tis. ks (+4,2%) na 19 403 tis. ks.

Produkcia ovocia v roku 1999 dosiahla 182,8 tis. ton. V porovnaní s rokom 1998 sa zvýšila o 17,5 %. Produkcia z intenzívnych ovocných sádov stúpila o 15,9 % pri množstve 36 450,6 ton. Úrody niektorých druhov ovocia však negatívne

ovplyvnili nepriaznivé poveternostné podmienky a nedostatočné ošetrovanie sádov.

V rokoch 1996 – 1999 sa vysadilo a obnovilo spolu 2 400 ha ovocných sádov. V minulom roku sa poskytli dotácie na výsadbu a rekonštrukciu 825 ha ovocných sádov v hodnote 34,7 mil. Sk. V porovnaní s predchádzajúcim rokom boli dotácie o 68,2 mil. Sk nižšie. Dôsledkom nepriaznivej finančnej situácie sa viaceré výsadby nerealizovali, čo malo negatívny dopad na výrobcov biologického materiálu.

Spotreba ovocia má stúpajúci trend

Spotreba ovocia na Slovensku zaznamenáva mierne stúpajúci trend. V roku 1997 bola spotreba 65,7 kg na obyvateľa, v roku 1998 stúpila o 2,1 % na 67,1 kg, z toho spotreba čerstvého ovocia sa zvýšila o 4 % a na 46,9 kg na obyvateľa.

Ľa. Predpokladáme, že v roku 1999 spotreba ovocia na obyvateľa dosiahla 72,4 kg, stále však výrazne zaostáva za odporúčanou spotrebou ovocia a ovocných výrobkov 96,7 kg.

Nákupné ceny pod tlakom dopytu stúpili

Produkcia jablák v roku 1999 bola 68 331,8 ton, v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa znížila o 18,1 %. V oblasti západného Slovenska sa dosiahla dobrá úroda, predstavovala až 51,8 % celkovej produkcie SR. Veľký deficit jablák spôsobený ľadovcom bol na východnom Slovensku.

Ponuka jablák od producentov bola do novembra minulého roka dobrá, koncom roka sa viaceré sklady vyprázdnil. Znížená ponuka sa kryla dovozmi.

Dobrá odbyt mali jablká z nových výsadiieb, zabalené, označené podľa európskeho štandardu.

Priemerná nákupná cena **zimných jablák** z domácej produkcie triedy výber bola v roku 1999 15,58 Sk/kg. Priemerná cena zimných jablák 1. triedy vzrástla v porovnaní s minulým rokom o 15,2 %. V prvých troch mesiacoch roku 1999 boli ceny o 6,4 % vyššie ako v rovnakom období uplynulého roka. Dynamickejší nárast cien nastal až po zbere úrody v septembri, keď ceny začali postupne do konca roka stúpať od 9,8 až do 12,2 %. V období od septembra do decembra 1999 bola priemerná nákupná cena o 25,3 % vyššia ako v prvých troch mesiacoch roka a o 21,1 % vyššia ako v rovnakom období predchádzajúceho roka. Až 32 % zvýšenie cien v porovnaní s rovnakým mesiacom predchádzajúceho roka sme zaznamenali v novembri. Ceny

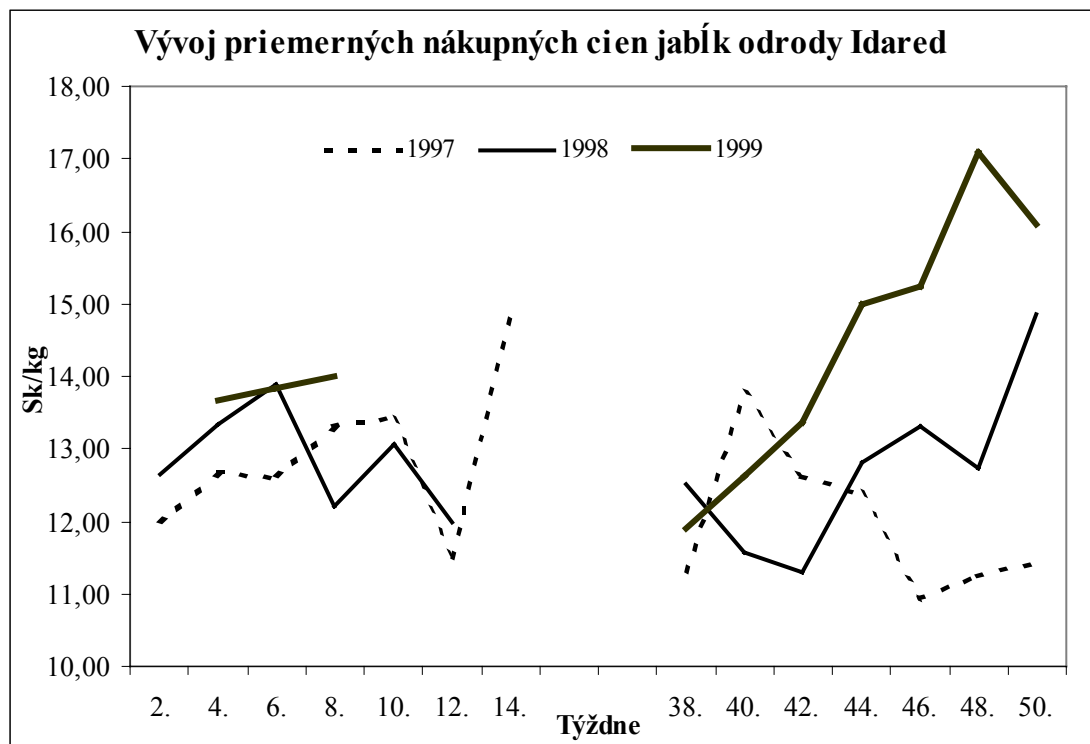
jablák 1. triedy sa pohybovali od 8, do 19,- Sk/kg, jablká 2. triedy sa predávali od 4,50 do 17,- Sk/kg. Najnižšie nákupné ceny boli pri jablkách zo starších výsadiieb a u tých producentov, ktorí pre nedostatočné a nevyhovujúce skladovacie kapacity boli nútení predat' svoju produkciu ešte v jeseni.

Pri odrode Idared 1. tr. sa priemerná nákupná cena zvýšila v porovnaní s uplynulým rokom o 8,9 % na úroveň 16,26 Sk/kg, pri odrode Golden Delicious 1. tr. vzrástla o 10,9 % na hodnotu 12,32 Sk/kg. Stúpajúci trend priemerných nákupných cien jablák odrody Idared zobrazuje graf.

Na trhu boli v ponuke aj odrody Brabeurn, Gala, Gloster, Granny Smith, Jonathan, Spartan, Šampión, Starkrimson, Jonagold, Jonagored, Melrose a Fuji.

Priemerná nákupná cena **letných jablák** od producentov bola porovnateľná s minulým rokom, klesla len o 10 halierov na úroveň 10,85 Sk/kg.

Jablká na priemyselné spracovanie. Nákupné ceny sa pohybovali od 3,- do 3,60 Sk/kg. V ponuke na spracovanie boli aj konzumné jablká nižších kvalitatívnych tried, ktoré sa na trhu neuplatnili. Veľký dopyt, najmä zo zahraničia, bol koncom roka, keď producenti mali už produkciu predanú.

Zdroj: ATIS

Hrušky: Ponuka tohto druhu ovocia je napriek vyhovujúcim podmienkam na jeho pestovanie stále veľmi nízka. V minulom roku sa urodilo o 23,6 % menej hrušiek, len 9 185,5 ton. Na trhu boli takmer počas celého roka hrušky z dovozu. Priemerná nákupná cena bola v porovnaní s minulým rokom o 29,7 % vyššia, stúpala na úroveň 13,53 Sk/kg.

Drobné ovocie. Ponuka **ríbezlí** bola nižšia ako dopyt, napriek tomu, že úroda bola o 10 % vyššia ako vlani (3 964,6 ton). Čiernych ríbezlí sa urodilo len 547,7 ton. Veľký dopyt bol najmä po čiernych ríbezliach s možnosťou ich uplatnenia na zahraničných trhoch. Priemerná nákupná cena červených ríbezlí bola o 6,8 % vyššia ako vlani, stúpala na 16,14 Sk/kg, pri čiernych ríbezliach dosiahla úroveň 26,88 Sk/kg. V porovnaní s minulým rokom sa urodilo takmer 3-násobné množstvo **malín**. Dopyt bol však stále vyšší ako ponuka a ceny stúpali na 32,38 Sk/kg. **Jahody** sa pestovali na ploche 1 752 ha. Pri 5,6 % zvýšení úrody bol dopyt vyšší ako ponuka. Priemerná nákupná cena jahôd na spracovanie dosiahla 25,52 Sk/kg.

Čerešne. Ponuka bola nižšia ako dopyt. Urodilo sa 5 142,6 ton čerešní, t. j. o 34,5 % menej ako vlani. Priemerná nákupná cena sa v porovnaní s rokom 1998 zvýšila o 4,7 % na 19,07 Sk/kg, pričom bola až o 12,7 % vyššia ako v roku 1997. Nákupné ceny čerešní na spracovanie sa pohybo-

vali od 15,- do 18,50 Sk/kg, priemerná cena v roku 1999 bola 15,81 Sk/kg.

Višne. Dopyt bol niekoľkonásobne vyšší ako ponuka. Višne boli významným vývozným artiklom. Pri minuloročnej produkcii 1 883 ton, zníženej v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 22,7 %, sa nepokryl dopyt a priemerná nákupná cena stúpala o 8,3 % na úroveň 18,3 Sk/kg. Zaznamenala tak 16,4 % rast v porovnaní so štvorročným priemerom. Nákupné ceny višní na spracovanie sa pohybovali od 15,- do 18,50 Sk/kg, priemerná cena bola 16,83 Sk/kg.

Marhule. Produkcia bola 4 704,6 ton, t. j. o 31,1 % nižšia ako v minulom roku. V niektorých oblastiach východného Slovenska boli vplyvom nepriaznivých poveternostných činiteľov úrody nižšie ako odhad. Ponuka bola vyššia ako dopyt. Príčinou bolo najmä prerušenie osvedčených kontinuálnych reťazcov medzi pestovateľmi a spracovateľskými podnikmi. Vplyvom veľkého pretlaku na trhu ich priemerná nákupná cena padla v porovnaní s minulým rokom o 31,1 % na 9,81 Sk/kg, pričom bola až o 35,6 % nižšia ako v roku 1997.

Broskyne. Ponuka nepokrývala dopyt. Produkcia sa v porovnaní s minulým rokom znížila o 42,2 % na 4 910,7 ton. Priemerná nákupná cena bola v roku 1999 o 6,2 % vyššia ako v roku 1998, dosiahla úroveň 20,16 Sk/kg.

Slivky. Ponuka bola vyššia ako dopyt. Napriek tomu, že úroda spolu so slivami a ringlo-

tami bola o 25,2 % nižšia ako vlani, producenti mali v dôsledku absencie spracovateľských kapacít problémy s odbytom. Priemerná nákupná cena sliviek klesla v porovnaní s minulým rokom o 10,4 % na 10,82 Sk/kg. Najvyššia nákupná cena (20,- Sk/kg) bola na začiatku zberového obdobia, počas najvyššieho dopytu. So zvyšovaním ponuky na trhu ceny sliviek klesali až na

7,30 Sk/kg. Nákupné ceny sliviek na priemyselné spracovanie sa pohybovali od 4,50 Sk/kg do 8,- Sk/kg, priemerná nákupná cena bola 5,17 Sk/kg.

Hrozno stolové. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa úroda znížila o 24,9 %. Priemerná nákupná cena bola o 14,4 % vyššia ako v roku 1998, dosiahla hodnotu 13,75 Sk/kg.

Odbytové ceny z veľkoobchodu

Odbytové ceny zimných jabĺk kopírovali nákupné ceny. Priemerná odbytová cena jabĺk z domácej produkcie bola o 20,1 % vyššia ako nákupná cena, zatiaľ čo odbytová cena jabĺk z dovozu bola v priemere až o 41 % vyššia ako odbytová cena domácich jabĺk. V porovnaní s predchádzajúcim rokom cena jabĺk z domácej produkcie vzrástla o 11,3 % na úroveň 16,82 Sk/kg. Jablká z importu sa predávali za priemernú cenu 24,86 Sk/kg, čo bolo o 28,1 % viac ako v roku 1998.

Priemerná cena **letných jabĺk** bola o 12,1 % vyššie ako v predchádzajúcom roku a dosiahla úroveň 15,39 Sk/kg. V období zvýšenej ponuky letných jabĺk na trhu boli v ponuke veľkoobchodov aj dovezené zimné jablká s maximálnou cenou 39,90 Sk/kg.

Hrušky z domácej produkcie sa predávali v priemere po 19,97 Sk/kg, z dovozu po 36,80 Sk/kg, priemerná cena bola o 3,4 % vyššia ako vlani.

Vo veľkoobchode sa predaj drobného ovocia realizoval len v minimálnom množstve z dôvo-

dov krátkej trvanlivosti a nedostatočných chladiarenských kapacít skladov.

Pri **marhuliach** sa priemerná cena v porovnaní s minulým rokom znížila o 18,7 % na úroveň 16,32 Sk/kg, pričom cena marhúľ z dovozu dosiahli hodnotu až 63,23 Sk/kg, bola o 12 % vyššie ako v roku 1998.

Ceny **broskýň** z domácej produkcie boli porovnateľné s cenami v roku 1998, priemerná cena bola nižšia len o 1 % na 24,47 Sk/kg. Pri dovozových broskyniach bola priemerná cena (39,29 Sk/kg) o 33,8 % nižšia ako až v minulom roku.

Priemerná odbytová cena domácich **sliviek** stúpala v porovnaní s minulým rokom o 12,4 % na 18,57 Sk/kg, pri importovaných slivkách znamenala hodnotu 49,35 Sk/kg.

Pri **bielom stolovom hrozne** priemerná odbytová cena klesla o 21,4 % na 21,3 Sk/kg, priemerná cena dovozového bieleho hrozna, ktoré bolo na trhu po celý rok, klesla o 20,9 % na úroveň 56,- Sk/kg.

Ceny ovocia v roku 1999

Sk/kg (bez DPH)

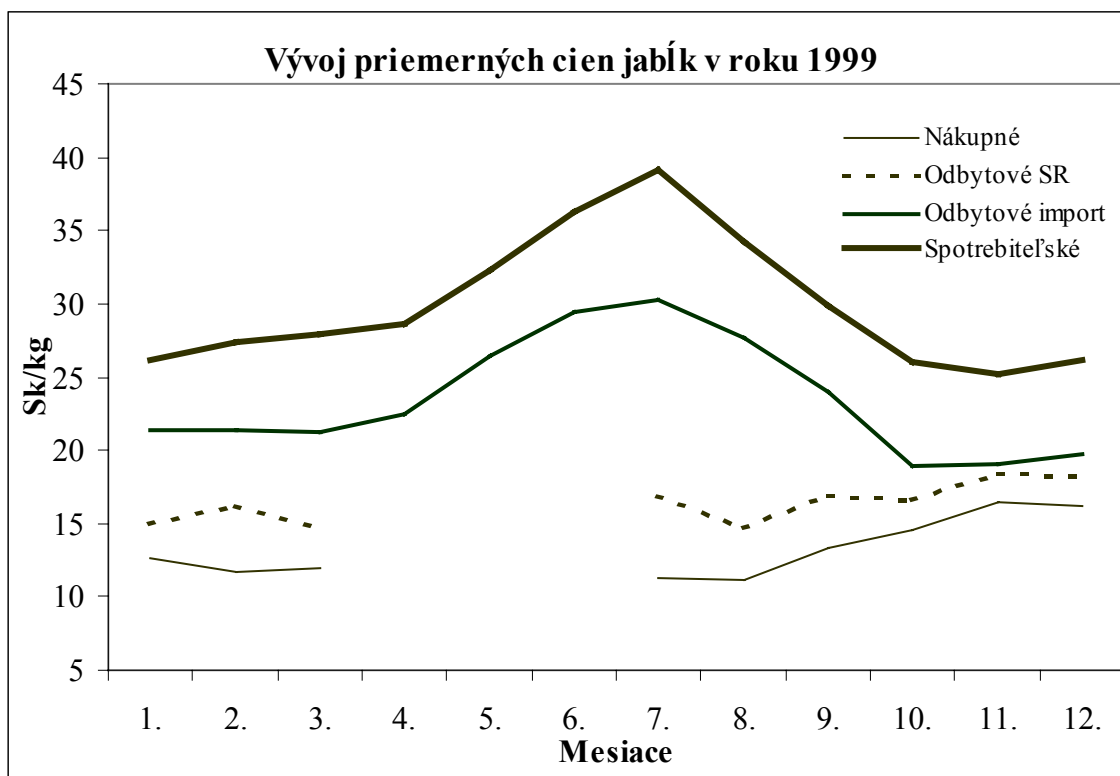
Druh	Nákupné		Odbytové SR		Odbytový import	
	min.	max.	min.	max.	min.	max.
Jahody	23,00	32,90	45,00	50,00	-	-
Červené ríbezle	11,00	20,00	-	-	-	-
Čierne ríbezle	20,00	30,00	-	-	-	-
Maliny	31,50	35,00	-	-	-	-
Čerešne	14,00	24,00	16,00	26,00	-	-
Višne	14,00	30,00	16,00	23,00	-	-
Marhule	5,50	15,00	9,00	20,16	39,00	95,00
Broskyne	10,00	30,00	16,00	36,00	23,00	105,90
Nektarínky	-	-	35,50	55,00	25,60	105,00
Slivky	7,30	20,00	10,00	15,00	29,80	96,00
Hrozno stol. biele	14,00	16,40	14,00	40,00	19,00	92,00
Hrozno stol. modré	-	-	-	-	31,90	94,00
Jablká letné	6,00	16,00	12,00	22,00	-	-
Jablká zimné	8,00	19,00	14,00	26,00	13,20	39,00
Hrušky	12,00	18,00	15,00	49,00	20,00	59,00

Nárast spotrebiteľských cien jablák

Spotrebiteľské ceny jablák kopírovali nákupné a odbytové ceny. Priemerná spotrebiteľská cena bola viac ako 2,3-krát vyššia ako priemerná nákupná cena, pričom bola o 8,2 % vyššia ako priemerná odbytová cena jablák z domácej produkcie a o 27,5 % vyššia ako priemerná odbytová cena importovaných jablák. V roku 1999 sa v porovnaní s minulým rokom

spotrebiteľské ceny zvýšili o 19,1 %, priemerná cena dosiahla hodnotu 29,94 Sk/kg. Spotrebiteľia zaplatili za jablká najviac v júli 39,07 Sk/kg a v auguste 34,18 Sk/kg, v čase, keď boli na trhu letné jablká z domácej produkcie za prijateľné ceny.

Vývoj priemerných cien jablák v celej odbytovej vertikále zobrazuje graf.

Zdroj ATIS, ŠÚSR

Poznámka: v mesiacoch 7. a 8. boli na trhu letné jablká z domácej produkcie

Pasívne saldo zahraničného obchodu

V roku 1999 sa na Slovensko doviezlo 181 tis. ton ovocia v hodnote 3 mld. Sk. V porovnaní s minulým rokom sa dovoz znížil len o 1 518 ton. Dovož jablák predstavoval 29,1 tis. ton v hodnote 417,1 mil. Sk, v porovnaní s rokom 1998 klesol o 2 % v objemovom hodnotení, ale vo finančnom vyjadrení stúpol o 36,9 % %. Import jablák predstavoval 16,1 % z celkového dovozu ovocia. Južné ovocie sa doviezlo v objeme 116,4 tis. ton v hodnote 1,7 mld. Sk, čo znamená pokles o 5,4 % a 6,5% v porovnaní s rokom 1998. Dovož južného ovocia sa na celkovom dovoze ovocia podieľal 64,3 %. Aj v roku 1999 sme zaznamenali pasívne saldo zahraničného obchodu takmer -2,7 mld. Sk, v porovnaní s minulým rokom sa prehĺbilo o -76,3 mil. Sk.

Kladné saldo (12,3 mil. Sk) sme zaznamenali pri marhuliach, pri čerešniach a višniach 5,3 mil.

korún, pri slivkách a trnkách 2,8 mil. Sk. Aktívnu bilanciu zahraničného obchodu sme dosiahli aj pri drobnom ovocí, ako sú maliny (1,4 mil. Sk), čierne ríbezle (918 tis. Sk) a čučoriedky (902 tis. Sk).

Z Českej republiky sa v minulom roku doviezlo 4,832 tis. ton ovocia v hodnote 64,8 mil. Sk. Vývoz predstavoval objem 15,2 tis. ton za 161,4 mil. Sk, z toho 95,6 % tvorili jablká. V zahraničnom obchode s Českou republikou sme zaznamenali kladné saldo v objemovom (10,4 tis. ton), ako aj vo finančnom vyjadrení (96,7 mil. Sk). Na kladnom salde sa najviac podieľal vývoz kôstkovín v celkovom množstve 2,3 tis. ton za 24 mil. Sk. Aktívne saldo 13,1 ton a 70,1 tis. Sk sme dosiahli aj pri jablkách na priemyselné spracovanie, ktorých sme vyviezli 27,5 ton za 97,6 tis. Sk.

Zahraničný obchod s ovocím v roku 1999

Kód col.sadz.	Druh ovocia	Dovoz v t	Dovoz v tis. Sk	Vývoz v t	Vývoz v tis. Sk	Saldo v t	Saldo v tis. Sk
08	Ovocie spolu	181 106	3 031 593	22 735	343 229	-158 371	-2 688 364
0805	Citrusové plody	54 667	876 825	1 330	27 680	-53 337	-849 145
080300	Banány	61 732	842 608	1 114	17 667	-60 618	-824 942
080510	Pomaranče	21 926	301 855	591	10 774	-21 335	-291 082
080520	Mandarínky	19 300	364 082	291	7 407	-19 010	-356 675
080810	Jablká	29 092	417 054	2 721	16 324	-26 371	-400 730
08081010	Z toho : jablká na sprac.	14	155	2 008	9 581	1 993	9 426
080820	Hrušky a dule	1 215	24 716	4	79	-1 211	-24 637
080910	Marhule	99	2 588	1 539	14 867	1 440	12 279
080920	Čerešne, višne	6	67	140	5 382	134	5 315
08092005	Z toho : višne	0	9	27	427	26	419
080930	Broskyne, nektarinky	4 684	89 338	29	594	-4 655	-88 745
08094005	Slivky	282	4 777	436	4 281	155	-497
081010	Jahody	117	8 806	7	172	-110	-8 634
08102010	Maliny	9	390	54	1 803	45	1 413
081030	Ríbezle	0	46	52	1 222	52	1 176
08103010	Z toho : - čierne	0	0	29	918	29	918
08103030	- červené	0	46	12	209	12	163
08104030	Čučoriedky	24	1 148	27	2 050	3	902

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, vlastný prepočet VÚEPP - ATIS

Bilancia zahraničného obchodu s ovocím v SR

Rok	Dovoz	Vývoz v t	Saldo	Dovoz	Vývoz v tis. Sk	Saldo
1997	179 593	39 713	-139 826	2 954 942	484 014	-1 980 904
1998	182 624	24 222	-158 402	3 022 787	410 686	-2 612 101
1999	181 106	22 735	-158 371	3 031 593	343 229	-2 688 364

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, vlastný prepočet VÚEPP - ATIS

Očakávaný vývoj v roku 2 000

Výmera nových ovocných sádov sa bude zväčšovať. Produkcia ovocia z nových intenzívnych sádov, najmä jablák, si zachová rastúci trend. Celková produkcia ovocia bude vyššia. Možno očakávať zvýšenie cien niektorých druhov ovocia, ceny jablák by mali byť stabilizované. Spotreba ovocia by mala naďalej stúpať.

Nevyhnutné bude vytvorenie marketingových organizácií pestovateľov, ktoré by zabezpečovali odbyt produkcie ovocia.

Svetová produkcia jablák by sa mala v priebehu nasledujúcich rokov výrazne zvýšiť. Predpokladá sa, že celkový objem produkcie jablák vo svete dosiahne do roku 2 005 68 mil. ton, pričom najvýraznejší nárast sa očakáva v Číne. V krajinách EÚ sa do roku 2 005 predpokladá zvýšenie produkcie jablák o 27 %, v Južnej Amerike a južnej Afrike o 20 %.

Trh so zeleninou

Produkcia zeleniny v sezóne 1999

Pestovateľské plochy zeleniny v roku 1999 predstavovali 46 902,06 ha, čo bolo o 11 % viac ako v roku 1998 (42 157 ha). Produkcia 685 379,1 ton bola vyššia o 15,6 % ako v minulom roku (593 025 ton), čo však bolo spôsobené najmä rozšírením plôch.

Úrodu zeleniny v tomto roku negatívne ovplyvnil nepriaznivý vývoj počasia v letnom období, najmä nadmerné zrážky, povodne a následne choroby a plesne na porastoch.

Domáci pestovatelia zeleniny v súvislosti so vzrastom cien energie a vstupov vyslovujú obavy o svoju ďalšiu existenciu.

Už chronickými sa stali problémy so sezónnosťou, vysokou spotrebou práce, stabilitou kvality, nedostatočnou väzbou produkcia – odbyt, vysokými nákladmi a chýbajúcim kapitálom na modernizáciu. V produkcii zeleniny chýba koncentrovanosť, výrobnú oblasť charakterizuje roztrieštenosť, producenti necítia potrebu združovať sa podľa záujmov.

Ekonomické faktory

Napriek rastúcim cenám pohonných hmôt, elektrickej energie a vstupov sa ceny poľnohospodárskych produktov v roku 1999 nezvyšovali, naopak, nákupné ceny hlavných plodín (koreňovej, hlúbovej a cibulovej zeleniny) sa v porovnaní s rokom 1998 znížili.

Medzi cenami od producentov, veľkoochodníkov a spotrebiteľskými cenami boli príliš veľké rozdiely.

Ochrana domáceho trhu bola napriek neustálym apelom producentov málo účinná, nadmerné dovozy ohrozujú domácu výrobu. Po celý rok sa dovážala najmä zelenina Holandska, Maďarska, Poľska, z južnej Európy, Maroka, južnej Afriky a výrazne stúpili aj dovozy z Čiech. Českí obchodníci s ovocím a zeleninou sa úspešne etablovali na našom trhu, pričom na Slovensku otvárajú obchodné zastúpenia (firma ČEROZ).

Dotácie do zeleninárskej výroby boli nedostatočné, mnoho záujemcov podporu nedostalo. Rozsiahla administratíva pri vybavovaní dotácie často pohltí priveľa času, ale aj finančných prostriedkov a odradí zájemcu od vybavovania.

Kvalita domácej produkcie

Slovenskí producenti sú schopní vypestovať kvalitnú, konkurencieschopnú zeleninu, táto sa však často znehodnocuje nedostatočnou pozberovou úpravou, nevhodným skladovaním, nevyhovujúcou prepravou. Obchodníci preto radšej nakúpia tovar od zahraničných dodávateľov, ktorí sú schopní doviesť široký sortiment a akéhokoľvek množstvo zeleniny. Slovenskí

spotrebiteľia by uprednostňovali domácu zeleninu, pretože je kvalitná, ale v súvislosti s nepriaznivou ekonomickou situáciou sa orientujú na ten druh tovaru, ktorý je lacnejší. Dovozová zelenina býva na začiatku sezóny lacnejšia ako rýchlená zelenina vypestovaná doma.

Spracovanie zeleniny a marketing

Veľké spracovateľské podniky sa takmer všetky rozpadli, alebo spracúvajú dovozovú surovinu. Namiesto nich vznikajú malé súkromné konzervárne, ktoré však majú obmedzenú kapacitu. Len máloktorým pestovateľom sa podarilo uzavrieť zmluvy s konzervárňami.

Pri privatizácii spracovateľských podnikov sa prerušila nadväznosť prvovýroby a spracovateľského priemyslu, konzervárne napriek zmluvným objednávkam často nedodržiavajú vopred dohodnuté ceny za dodané suroviny.

Problémy s odbytom aj marketingom pretrvávajú naďalej.

Nákupcovia vyvíjajú tlak na producentov a nútia ich znižovať ceny, argumentujú vysokými dovozmi za nízke ceny.

Producentsko-marketingové centrum SLOVZEL, ktoré vzniklo koncom roka 1998 v Hurbanove s finančnou podporou MP SR a holandskej vlády začne s aktívnou obchodnou činnosťou na jar v roku 2000. Združuje 16 členov z radov súkromných pestovateľov zeleniny, ktorí sú zmluvne zaviazaní predávať

svoju produkciu len cez toto združenie. Pestovatelia, ktorí plánujú pestovať široký sortiment zeleniny aj zemiakov, majú spoločný pestovateľ-

ský program, upravený podľa požiadaviek veľkoobchodov a supermarketov, s ktorými uzatvárajú zmluvy.

Zahraničný obchod

V roku 1999 sa doviezlo na Slovensko 56,6 tisíc ton zeleniny, t. j. o 18 % menej v porovnaní s rokom 1998. Vo finančnom vyjadrení to bolo 904,4 mil. Sk, čo bolo o 45,1 mil. Sk menej

(-5 %) ako v roku 1998. Saldo zahraničného obchodu bolo v roku 1999 záporné, -43,5 mil. Sk. V roku 1999 sa na zápornom salde najviac podieľal dovoz kapusty a rajčiakov.

	Dovoz				Vývoz				Saldo			
	1998		1999		1998		1999		1998		1999	
	v tis. t	v mil Sk	v tis. t	v mil Sk	Netto v tis. t	v mil Sk	Netto v tis. t	v mil Sk	Netto v tis. t	v mil Sk	Netto v tis. t	v mil Sk
Zelenina spolu	69,1	949,5	56,6	904,4	66,1	775,6	75,1	860,9	-2,9	-173,8	18,5	-43,5
Z toho: Kapusta	13,9	49,9	14,2	88,1	881,9	5,1	2,1	17,4	868,0	-44,9	-12,1	-70,7
Cibuľa	10,7	12,3	4,8	39,1	1,2	13,9	3,2	26,2	-9,5	1,6	-1,6	-12,9
Rajčiaky	8,4	151,1	9,1	159,1	8,5	111,7	5,3	96,2	73,9	-39,3	-3,8	-62,9

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, vlastný prepočet VÚEPP - ATIS

Zo Slovenska sa najviac zeleniny vyváža do Českej republiky. V roku 1999 sa do ČR vyviezlo 33,4 tis. t zeleniny za 95,9 mil. Sk.

V zahraničnom obchode s ČR sa v roku 1999 dosiahlo kladné saldo 478,2 mil. Sk.

ČR -1999	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	tis. t	mil. Sk	tis. t	mil. Sk	tis. t	mil. Sk
Zelenina spolu	33,4	95,9	40,8	574,1	7,4	478,2
Z toho: Kapusta	0,2	1,00	2,00	17,4	1,8	16,4
Cibuľa	0,1	2,00	2,60	22,1	2,5	20,1
Rajčiaky	1,2	49,3	4,7	83,0	3,5	33,7

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR, vlastný prepočet VÚEPP - ATIS

Ponuka a vývoj nákupných cien niektorých druhov zeleniny v roku 1999

Zberové plochy mrkvy boli v roku 1999 4 244 ha (o 6,8 % väčšie ako v roku 1998). Úroda (74 585 t) sa zvýšila v porovnaní s rokom 1998 o 16,5 %. Zberové plochy petržlenu boli v roku 1999 2 134 ha, t. j. o 6 % väčšie ako v predchádzajúcom roku, ale úroda bola o 5 % nižšia (23 295 t). Nedostatok petržlenu sa v roku 1999 prejavil už v novembri, veľkoobchod bol nútený domácu ponuku doplniť dovozmi. V porovnaní s rokom 1998 boli minimálne a maximálne nákupné ceny mrkvy poľnej v roku 1999 o 1,- až 2,- Sk/kg nižšie (3,50 až 12,- Sk/kg, pričom priemerná cena bola rovnaká ako v minulom roku. Nákupné ceny petržlenu sa pohybovali v rozpätí od 5,60 do 18,- Sk/kg, pričom priemerná cena bola o 16 % nižšie ako vlni.

Hľúbová zelenina

Ponuka *hlúbovej zeleniny* bola dôsledkom nepriaznivého počasia v lete (záplavy a následné choroby a plesne) nižšia ako v predchádzajúcom roku. Pre nedostatok finančných prostriedkov sa porasty neošetrili včas. *Kapusta hlávková biela* (zberová plocha 5 075 ha, t. j. o 8 % menšia ako v roku 1998, úroda 13 5726 ton, t. j. o 6 % nižšia ako v roku 1998) mala nižšiu kvalitu. Veľkoobchod sa orientoval na dovoz, najmä z Poľska a Holandska. Napriek nižšej úrode bola v roku 1999 priemerná nákupná cena bielej hlávkovej kapusty o 2 % nižšia ako v roku 1998.

Niektoré porasty *karfiolu* boli natoľko podmačané, že ich bolo treba zaoarať. Ponuka bola

nižšia ako vlani. Dlhá a teplá jeseň tieto nedostatky vynahrádila, karfiolu však bolo menej, odbyt bol veľmi dobrý. Kvalitný karfiol vypestovali tí producenti, ktorí použili osivo z dovozu. Nákupné ceny od producentov (6,- až 22,-Sk/ks) boli v porovnaní s rokom 1998 vyššie o 0,50 až 4,- Sk/ks.

Viacerí pestovatelia sa rozhodli pre pestovanie väčšieho množstva brokolice, ktorá však veľmi rýchlo v skorých jarných horúčavách vybiehala do kvetu, čo spôsobilo problémy s odbytom. Veľkoobchodníci ju preto neradi kupujú od našich pestovateľov. Ceny boli pomerne vysoké (16 až 25 Sk/kg).

CENY zeleniny v roku 1999
v Sk/kg

Druh	Nákupné ceny od producentov		Odbytové ceny z veľkoobchodu			
	min.	max.	domáca produkcia		dovoz	
	min.	max.	min.	max.	min.	max.
Mrkva	3,50	12,00	4,90	13,50	8,00	35,00
Petržlen	5,60	18,00	8,00	22,00	10,00	22,00
Kapusta	2,00	10,00	5,55	12,65	6,00	25,00
Karfiol	6,00	22,00	8,00	32,00	14,50	56,00
Rajčiaky	6,40	55,00	11,00	53,00	21,00	65,00
Paprika	5,00	83,00	15,00	99,80	19,00	120,00
Uhorky	1,40	32,00	4,50	60,00	17,00	84,50
Cibuľa	4,00	11,30	5,90	14,80	6,50	19,80
Cesnak	27,00	58,00	27,00	58,00	31,00	60,00

Plodová zelenina

Ponuka *rajčiakov* (3 686 ha, t. j.+6 % viac ako v roku 1998, 70 358 ton, t. j. -3 % v porovnaní s rokom 1998) bola nižšia ako dopyt, odbyt bol veľmi dobrý. Priemerná nákupná cena rajčiakov bola o 8 % nižšia ako v roku 1998. Cenové rozdiely medzi jednotlivými sledovanými týždňami boli aj v roku 1999 výrazné.

V 22. týždni, t. j. koncom mája, padli maximálne ceny rajčiakov od producentov o 14,- Sk/kg. Nákupné ceny *papriky* sa pohybovali od 5,- do 83,-Sk/kg. Priemerná nákupná cena bola v porovnaní s rokom 1998 o 44 % nižšia. V 26. týždni padli ceny papriky o 26,35 Sk/kg. V sezóne 1999 ukončili rajčiaky vegetačné obdobie skôr ako paprika, čo spôsobilo, že sa prestala paprika nakupovať a na trhu jej bol na konci sezóny prebytok.

Ceny *šalátových uhoriek* (1,40 až 32,- Sk/kg), ktorých priemerná cena bola v porovnaní s rokom 1998 o 20 % nižšia, padli v 30. týždni o 14,- Sk/kg. Vplyvom nadmerných dažďov sa v 29. týždni (polovica júla) nedalo vojsť do porastov, uhorky nakladačky prerástli do nadrozmerných veľkostí a ich ceny preto padli až na 1,- až 1,50 Sk/kg, čo bola cena aj s DPH.

Cibuľová zelenina

Pestovateľské plochy boli spolu 4 558,6 ha, t. j. o 18,9 % väčšie ako v roku 1998, úroda sa zvýšila o 18,6 % a dosiahla 50 070 t. Dlhá a suchá jeseň 1999 bola ideálna pre cibuľu, ktorá mala výbornú kvalitu, napriek tomu sa cibuľa dovážala z Maďarska, z Poľska a Rakúska za veľmi nízke ceny. Cibule bolo na trhu dosť a odbyt bol spomalený.

V roku 1999 sa nákupné ceny cibule pohybovali v rozpätí 4,- až 11,30. Priemerná cena bola o 51 % nižšia ako v roku 1998.

Domáci pestovatelia sa tak ako každý rok, aj v tomto roku zamerali na pestovanie skorého cesnaku, ktorý nie je vhodný na uskladnenie. Cesnak na uskladnenie na našom trhu opäť chýbal, ponuku nahrádzal najmä zimný cesnak z dovozu.

Minimálne nákupné ceny cesnaku boli o 4,45 Sk/kg vyššie ako v roku 1998, maximálne o 4,- Sk/kg nižšie.

Listová zelenina

Ponuka z domácej produkcie bola aj v roku 1999 nízka, ponuka šalátu hlávkového a *kapusty pekinskej* bola počas celej sezóny nedostatočná.

Na trhu bol v priebehu celého roka tovar z dovozu.

Nákupné ceny *šalátu hlávkového* od producentov v roku 1999 boli 2,- až 8,50 Sk/ks, (v roku 1998 2,30 až 7,50 Sk/ks).

Maximálne nákupné ceny *kapusty pekinskej* (6,- až 15,- Sk/kg) boli v roku 1999 rovnaké ako v roku 1998 (10,- až 15,-), len minimálne ceny boli o 4,- Sk/kg nižšie.

Odbytové ceny z veľkoobchodu

Koreňová zelenina

V porovnaní s rokom 1998 boli minimálne aj maximálne odbytové ceny *mrkvy* (4,90 až 13,50 Sk/kg) z domácej produkcie v roku 1999 nižšie o 0,50 Sk/kg, priemerná cena bola až o 2,- Sk/kg, t. j. o 8 % nižšia. Ceny pranej mrkvy z importu kolísali, maximálne stúpili o 14 Sk/kg, t. j. o 24 %, pričom dosiahli až 35,- Sk/kg. Odbytové ceny *petržlenu* z domácej produkcie sa pohybovali v rozpätí od 8,- do 22,- Sk/kg, pričom klesli v porovnaní s rokom 1998 o 14 %. Priemerná cena petržlenu z dovozu klesla až o 35 %.

Hlúbková zelenina

Pri porovnaní veľkoobchodných odbytových cien hlávkovej kapusty (5,55 až 12,65 Sk/kg) sme zistili, že priemerná cena bola v porovnaní s rokom 1998 o 3 % nižšia. Odbytové ceny importovanej kapusty (6,- až 25,-) boli o 1,25 – 5,64 Sk/kg. Priemerná cena bola o 14 % vyššia ako v roku 1998.

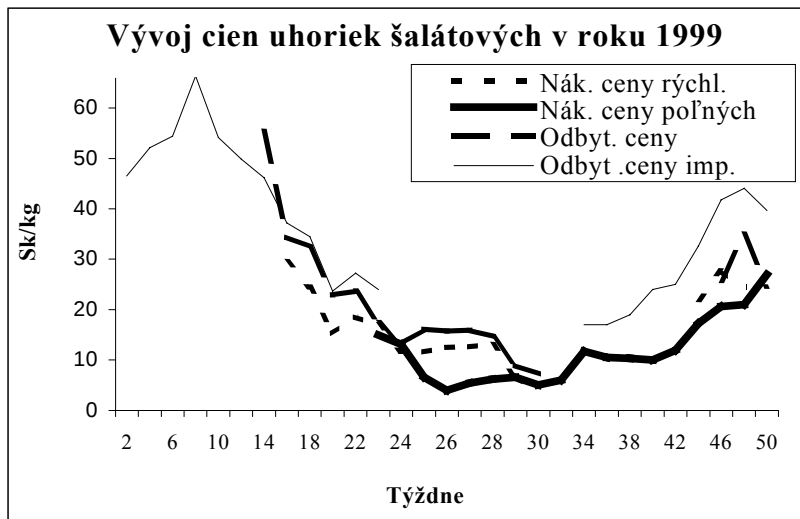
V porovnaní s rokom 1998 boli ceny *karfiolu* (8,- až 32,-Sk/ks) vyššie o 2,- až 4,50 Sk/ks. Ceny dovozového karfiolu sa vo veľkoobchode pohybovali v rozpätí od 14,50 do 56,-Sk/ks, pričom minimálne boli o 1,- a maximálne o 8,90 Sk/ks vyššie ako v roku 1998.

Plodová zelenina

Vo veľkoobchode sa predávali *rajčiaky* z domácej produkcie v cenách od 11,- do 53,- Sk/kg, maximálna odbytová cena bola o 6,- Sk/kg nižšia ako v predchádzajúcej sezóne (5,- až 59,-Sk/kg). Cena rýchlených rajčiakov z dovozu sa pohybovala od 21,- do 65,- Sk/kg, pričom priemerná cena bola o 2 % nižšia ako v roku 1998. Cenové rozdiely medzi jednotlivými sledovanými týždňami boli výrazné, často viac ako desať korunové.

Odbytové ceny *rýchlenej papriky* sa pohybovali od 15,- do 99,80 Sk/kg. Priemerná cena bola o 10 % nižšia ako v roku 1998.

Ceny papriky z dovozu boli 19,- až 120,-. Priemerná cena bola tiež o 10 % nižšia. Ceny *uhoriek šalátových* (4,50 – 60,- Sk/kg) boli o 20 % nižšie ako v predchádzajúcej sezóne, ceny uhoriek z dovozu (17,- až 84,50) boli o 10 % nižšie.

Cibuľová zelenina

V roku 1999 boli odbytové ceny domácej cibule 5,90 – 14,80 Sk/kg. Priemerná cena bola o 22 % nižšia ako v roku 1998. Cibul' u z dovozu predával veľkoobchod za 6,50 až 19,80, priemerná cena bola v porovnaní o 39 % nižšia ako v roku 1998.

Priemerné odbytové ceny domáceho *cesnaku* boli 27,- až 58,- Sk/kg, pričom minimálna cena bola o 7,- Sk/kg vyššia ako v roku 1998 (21,- až 60,-) a maximálna cena o 2,- nižšia ako v predchádzajúcej sezóne. Ceny dovezeného cesnaku boli 31,- až 60,- Sk/kg.

Listová zelenina

Odbytové ceny *šalátu hlávkového* (2,50 až 12,50 Sk/ks) boli v roku 1999 nižšie o 0,50 - 3,- Sk/ks ako v roku 1998 (3,- až 15,50). Ceny šalátu z dovozu (7,- až 30,-) boli o 0,90 až 8,80 Sk/ks nižšie ako v predchádzajúcej sezóne.

Odbytové ceny *kapusty pekinskej* (11,50 až 28,-Sk/kg) boli rovnaké ako v roku 1998. Ceny kapusty pekinskej z dovozu (12,- až 64,90 Sk/kg), boli o 4,- Sk/kg vyššie v porovnaní s rokom 1998 (13,- až 60,-).

Očakávaný vývoj v roku 2000

Pestovatelia zeleniny očakávajú rok 2000 s veľkými obavami. Ceny elektrickej energie, zemného plynu a pohonných hmôt sa zvyšujú. Pestovateľské plochy zeleniny sa budú naďalej zvyšovať, vyššia produkcia zeleniny sa dosiahne najmä extenzívnym spôsobom pestovania.

Očakávame mierne zníženie pestovateľských plôch pre rýchlenu zeleninu, producenti nebudú mať dostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie vykurovacieho obdobia.

Veľkoobchodné reťazce a supermarkety, ktorých bude v budúcom roku pribúdať, majú záujem o pravidelné dodávky širokého sortimentu čerstvej zeleniny.

Nadmerné dovozy zeleniny, proti ktorým sa nedarí zaviesť účinné opatrenia a ktoré vrcholili v čase, keď u nás produkcia rýchlenej zeleniny začína, zapríčiňujú, že ceny domácich produktov sú v tom čase oveľa vyššie ako ceny zeleniny z dovozu. Pestovateľom zostáva orientovať výrobu priamo na odbyt a zmluvné dodávky, spájať sa do družstiev podľa druhu pestovanej zeleniny a spoločne sa snažiť uplatniť svoju produkciu na trhu.

Trh so zemiakmi

Plochy zemiakov majú medziročný klesajúci trend

Najrozsiahljší ústup od pestovania na ornej pôde v tomto desaťročí zaznamenalo pestovanie zemiakov. Rovnako ako v roku 1998, tak aj v roku 1999 došlo k značnej redukcii vysadených plôch zemiakov, ktorých speňažovanie zostáva pretrvávajúcim problémom poľnohospodárstva. Znižovanie plôch zemiakov sa prejavuje najmä u väčších pestovateľov. Samotný pokles plôch by nebol negatívnym javom, ak by sme dokázali zvýšiť úrodu aspoň na 25 až 35 t/ha. Takýchto producentov je zatiaľ na Slovensku veľmi málo (produkčné parametre zemiakov domácej produkcie dosahujú len 50-80 % úrovne EÚ). Napriek uvedeným skutoč-

nostiam bol rok 1999 pre pestovateľov zemiakov dobrý.

V roku 1999 sa vysadilo spolu 27,2 tis. ha zemiakov, čo je v porovnaní s rokom 1998 pokles o 1,6 tis. ha (t. j. o 5,56 % menej ako v roku 1998 a o 50,6 % menej ako v roku 1989). Z celkovej výmery bolo vysadených 20,5 tis. ha konzumných a priemyselných zemiakov, 4,4 tis. ha skorých a 2,3 tis. ha množiteľských plôch zemiakov. Celková produkcia v roku 1999 klesla o 0,61 % na 409,5 tis. ton, pri priemernej úrode 15,1 t/ha (o 5,37 % viac ako v roku 1998, kedy bola priemerná úroda 14,33 t/ha).

Skoré zemiaky

Klimatické podmienky na juhu Slovenska vytvárajú dobré podmienky na pestovanie skorých zemiakov. Pestovateľské plochy skorých zemiakov sa znížili v roku 1999 na 4 356 ha, t. j. o 3,9 % v porovnaní s rokom 1998. Napriek

zníženiu plôch bola produkcia 64 tis. ton, čo je o 5,6 % viac a priemerná úroda dosiahla 14,77 t/ha (o 9,8 % vyššia ako v minulom roku).

Ostatné konzumné zemiaky

Plochy ostatných konzumných zemiakov si udržiavajú tiež medziročný klesajúci trend. Zatiaľ čo v roku 1998 bolo vysadených 22 081 ha, v roku 1999 to bolo len 20 494 ha, čo je o 7,2 % menej. Príchodom prvých mrazov a vplyvom nepriaznivého počasia pestovatelia zemiakov boli nútení predčasne ukončiť

tohtoročný zber, a tak bolo pozberaných 95,8 % súpisovej plochy. Produkcia ostatných konzumných zemiakov klesla na úroveň 309,9 tisíc ton, čo je medziročný pokles o 2,3 %. Napriek poklesu pestovateľských plôch sa priemerná hektárová úroda zvýšila o 5,3 % a dosiahla úroveň 15,2 t/ha.

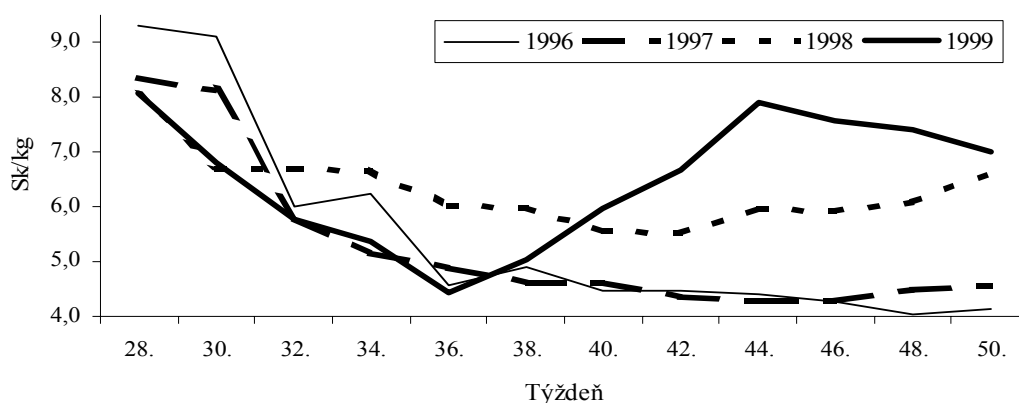
Nákupné ceny

Na trhu so zemiakmi v jarných mesiacoch roku 1999 vznikli problémy so zásobením trhu, v dôsledku čoho MP SR súhlasilo s dovozom konzumných zemiakov pri dodržaní prísnych fyto karanténnych opatrení. V roku 1999 priemerná nákupná cena dosiahla hodnotu 6,50 Sk/kg, čo je nárast o 2,8 %. V prvom polroku roku 1999 boli ceny nižšie v porovnaní

s rovnakým obdobím predchádzajúcich rokov. Cena zemiakov začala rásť od 36. týždňa. V tomto období sa spotrebitelia začali predzásokovať konzumnými zemiakmi na zimné uskladnenie. Naopak, od 43. týždňa sa začal dovoz zemiakov z Maďarska a konkurencia na trhu so zemiakmi spôsobila zníženie cien.

Odbytové ceny konzumných zemiakov

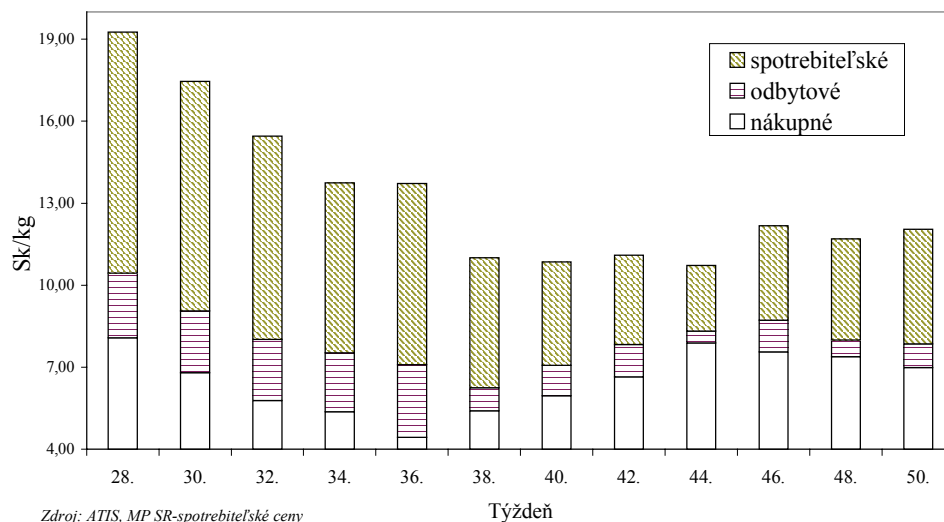
Vývoj priemernej nákupnej ceny konzumných zemiakov od producentov

V roku 1999 priemerné odbytové ceny kopírovali nákupné ceny konzumných zemiakov. Priemerná odbytová cena konzumných zemiakov z veľkoobchodu mala v roku 1999 hodnotu 8,55 Sk/kg. V roku 1999 priemerná odbytová cena stúpala v porovnaní s rokom 1998 o 9,7 %. Odbyt konzumných zemiakov bol v priebehu roka dobrý, okrem letných mesiacov. Vzhľadom na dovolenkové obdobie

v závodných a školských jedálňach v mesiacoch júl - august odbyt konzumných zemiakov stagnoval a oživenie trhu nastalo až začiatkom septembra. Veľké finančné straty pre pestovateľov, najmä na východe Slovenska vznikali rozkrádaním zemiakov priamo z poľa. Ponuka konzumných zemiakov z veľkoobchodu zodpovedala dopytu.

Vývoj priemerných cien konzumných zemiakov v roku 1999

Zdroj: ATIS, MP SR-spotrebitelské ceny

Spotreba a zásobenie trhu konzumnými zemiakmi

Ponuka odrôd bola dostatočná a zodpovedala dopytu. Najlepší odbyt sme zaznamenali pri odrodách Rosara, Resy, Santé a Lipta.

Kriticky treba poukázať na nízku spotrebu zemiakov, ktorá bola vo výžive obyvateľstva tradične prioritou. Hlavnou brzdou rastu spotreby zemiakov je nízka kvalita predávaných zemiakov, nedostatočne plynulé zásobovanie trhu v jarňých mesiacoch a vysoké spotrebiteľské ceny skorých zemiakov. Kým na Slovensku sa až 95 % zemiakov spotrebuje na priamy konzum, väčšina západoeurópskych krajín sa orientuje na ich úpravu a spracovanie na polotovary alebo finálne produkty. A práve tu je priestor pre spracovateľský priemysel, aby sa slovenské zemiasťárstvo najmä odrodovým zložením priblížilo k moderným trendom v zahraničí.

V dôsledku nízkej kúpyschopnosti obyvateľstva, ako aj neustáleho rastu cien vstupov spotreba zemiakov (najmä skorých) mierne klesla. Spotreba zemiakov na jedného obyvateľa v roku 1998 bola 77,8 kg. V roku 1999 sa odhaduje na 78,6 kg, čo je nárast o 1,03 %, v porovnaní so spotrebou v roku 1993 je to však pokles o 11,7 %. V porovnaní s odporúčanou dávkou 87,5 až 96 kg sa naša spotreba nachádza pod spodnou hranicou racionálnej výživy. Priemerná spotreba v EÚ je 79,1 kg.

ostatných, 7 % sadbových a 14 % skorých konzumných zemiakov. Najväčší objem dovozu ostatných zemiakov bol z Maďarska (až 23 %) v priemernej cene 3,70 Sk/kg a z ČR 15 % za priemernú cenu 5,10 Sk/kg. V porovnaní s rokom 1998 sme doviezli o 22 tis. ton viac ostatných zemiakov a tým stúplo záporné saldo o 228 %.

Zahraničný obchod

V roku 1999 sa dosiahlo záporné saldo v obchodovaní sa zemiakmi. V porovnaní s rokom 1998 sme boli úspešnejší iba pri nižšom dovoze skorých zemiakov. Na znížení záporného salda o 7,6 % sa najviac podieľal menší dovoz skorých zemiakov. V roku 1999 sa do SR doviezlo spolu 41 tisíc ton zemiakov v priemernej cene 4,6 Sk/kg čo je o 105 % viac ako v roku 1998. Z celkového množstva sa doviezlo až 78 %

ostatných, 7 % sadbových a 14 % skorých konzumných zemiakov. Najväčší objem dovozu ostatných zemiakov bol z Maďarska (až 23 %) v priemernej cene 3,70 Sk/kg a z ČR 15 % za priemernú cenu 5,10 Sk/kg. V porovnaní s rokom 1998 sme doviezli o 22 tis. ton viac ostatných zemiakov a tým stúplo záporné saldo o 228 %.

	Dovoz		Vývoz		Saldo	
	1998	1999	1998	1999	1998	1999
	Netto v tonách		Netto v tonách		Netto v tonách	
Zemiaky spolu	20 171	41 450	231	2	-19 940	-41 448
Z toho:- Sadbové	2 225	3 031	48	1	-2 177	-3 030
- Skoré od 1.1.-15.5.	1 809	388	39		-1 770	-388
- Skoré od 16.5.- 30.6.	6 155	5 699			-6 155	-5 699
- Ostatné	9 981	32 330	143	2	-9 837	-32 328

Zdroj: Colné riaditeľstvo SR

Očakávaný vývoj v roku 2000

Predpokladá sa, že celkové osevné plochy zemiakov (vrátane plôch so sadbou) len mierne poklesnú. Vysadením kvalitnej sadby sa očakáva vyššia produkcia zemiakov. Tým, že v predchádzajúcom roku bola vysadená menšia výmera sadbových zemiakov, na jar roku 2000 môžu nastať problémy s uspokojením dopytu po uznanej, certifikovanej zemiakovej sadbe.

Pre neskoré konzumné zemiaky určené na zimné uskladnenie v evidovaných skladoch je stanovená kvóta 150 tisíc ton. Minimálna cena je navrhnutá vo výške 4 500 Sk/t, mesačné skladovacie náklady 300 Sk/t, ktoré sa začnú rátať od októbra, a dodatočný príplatok 18 000 Sk na prepočítaný hektár pestovateľskej plochy. Pre priznanie dodatočného príplatku nebude určujúca výmera, ale prepočet, vychádzajúci z priemernej hektárovej úrody 18 ton. Ďalšou podmienkou uplatnenia minimálnej ceny je, že zemiaky musia byť realizované prostredníctvom obchodných združení pestovateľov a skladovateľ bude mať platné zmluvy na ich odber. Slovensko, ktoré sa usiluje o vstup do EÚ, by malo prihliadať na to, že zemiaky sú v EÚ plodinou s liberalizovaným trhom. Tým, že sa v SR začne cena regulovať, môže sa stať, že k pestovaniu zemiakov sa vrátia i tí pestovatelia, ktorí v minulosti vyrábali zemiaky neefektívne.

Vývoj odbytových cien mlieka a mliečnych výrobkov

v Sk/l (kg)

	Mesiace												Priemer	Vývoj v %	
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	1999	99/98	99/96
Mlieko, do 2% tuku	10,23	10,27	10,37	10,54	10,39	10,39	10,56	10,49	10,37	10,83	10,65	10,92	10,50	2,2	18,0
Mlieko trvanlivé, do 1,5 %	14,63	14,63	14,63	13,73	14,47	14,47	14,5	14,6	13,03	15,27	14,5	14,82	14,44	2,3	8,4
Jogurt biely	36,1	37,15	36,03	36,08	36,91	37,24	37,84	35,82	40,45	40,17	41,71	40,65	38,01	1,1	25,2
Jogurt ovocný	46,56	46,8	46,79	46,38	46,89	46,67	46,9	46,88	50,12	46,25	48,23	49,15	47,30	1,8	19,1
Maslo 250-g balenie	97,51	97,66	96,24	97,01	97,51	99,12	98,38	96,52	89,67	98,43	101,72	99,68	97,45	-1,4	8,1
Maslo bloky	88,97	89,65	91,58	90,06	90,68	90,42	91,43	85,83	86,67	89,33	95,00	92,66	90,19	-2,4	6,2
Smotana 16 %	37,69	37,68	37,59	37,13	37,04	36,21	36,87	36,61	40,34	40,99	40,54	41,8	38,37	0,2	11,9
Smotana 33 %	53,2	53,29	53,55	53,37	54,57	54,87	53,46	53,82	50,94	54,66	59,24	58,13	54,43	2,4	11,5
Eidam 45 % t.	101,66	101,98	103,02	102,4	103,34	104,8	105,56	105,43	112,25	111,46	108,52	118,32	106,56	1,5	15,1
Tvaroh mäkký 250-g bal.	53,07	53,14	52,80	53,71	52,09	52,40	52,87	52,75	52,77	51,89	56,16	57,21	61,64	1,9	1,5
Tavené syry 70 % t.v.s.	104,44	104,03	104,08	104,88	105,08	105,13	104,76	104,69	107,94	111,96	111,09	121,73	107,48	3,1	41,7
Bryndza zimná 250-g	96,23	95,58	93,48	96,28	95,71	95,78	95,9	95,95	112,5	111,2	107,2	111,2	100,58	3,8	18,0
Sušené mlieko odtučnené	63,19	63,39	63,38	64,85	64,67	65,66	65,65	65,57	64,5	65,75	65,75	68,5	65,07	2,8	13,9
Sušené mlieko plnotučné	75,48	75,54	75,72	75,55	75,46	76,2	75,76	76,15	76,5	76,75	76,75	79,33	76,27	0,4	14,2

Zdroj: ATIS